

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ  
ANKARA ÜNİVERSİTESİ  
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ  
ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEK**

**Ahu ARICIOĞLU**

**DİSİPLİNLERARASI SOSYAL PSİKIYATRİ ANABİLİM DALI  
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN  
Prof. Dr. Recep AKDUR**

**2008-ANKARA**

## İÇİNDEKİLER

|                                                                            |           |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Kabul ve Onay                                                              | ii        |
| İçindekiler                                                                | iii       |
| Önsöz                                                                      | v         |
| Çizelgeler Listesi                                                         | vi        |
| <br>                                                                       |           |
| <b>1. GİRİŞ</b>                                                            | <b>1</b>  |
| 1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI                                                    | 2         |
| 1.2. GENEL BİLGİLER                                                        | 4         |
| 1.2.1. Kuramsal Çerçeve                                                    | 4         |
| 1.2.2. Sosyal Destek ile İlgili Araştırmalar                               | 15        |
| <br>                                                                       |           |
| <b>2. GEREÇ VE YÖNTEM</b>                                                  | <b>31</b> |
| 2.1. Araştırmanın Hipotezi                                                 | 31        |
| 2.1.1. Alt Hipotezler                                                      | 31        |
| 2.2. Araştırma Yöntemi                                                     | 32        |
| 2.3. Veri Toplama Araçları ve Biçimi                                       | 32        |
| 2.3.1. Kişisel Bilgi Formu                                                 | 33        |
| 2.3.2. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği                          | 33        |
| Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Geçerliği                   | 33        |
| Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Güvenirliği                 | 34        |
| Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Puanlanması ve Yorumlanması | 34        |
| 2.3.3. Veri Toplama İşlemi                                                 | 34        |
| 2.4. Evren ve Örneklem                                                     | 35        |
| 2.5. Verilerin Değerlendirilmesi                                           | 35        |
| 2.6. Varsayımlar ve Sınırlılıklar                                          | 36        |

|                                                                                                                                                                                                                   |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>3. BULGULAR</b>                                                                                                                                                                                                | <b>38</b> |
| 3.1. Aileden, Arkadaştan ve Özel insandan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyete İlişkin Bulgular                                                                                                         | 39        |
| 3.2. Üniversite Öğrencilerinin Aileden, Arkadaştan Ve Özel İnsandan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı ve Alt Boyutları Açısından Okudukları Bölümlere İlişkin Bulgular | 43        |
| 3.3. Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Açısından Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Bulgular                               | 46        |
| 3.4. Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Açısından Yaşlarına İlişkin Bulgular                                                 | 48        |
| 3.5. Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine İlişkin Bulgular                             | 50        |
| 3.6. Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin İkamet Durumlarına İlişkin Bulgular                                     | 56        |
| 3.7. Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere İlişkin Bulgular                  | 60        |
| 3.8. Algılanan Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular                                                                                                                                | 70        |
| <b>4. TARTIŞMA</b>                                                                                                                                                                                                | <b>72</b> |
| <b>5. SONUÇ VE ÖNERİLER</b>                                                                                                                                                                                       | <b>77</b> |
| <b>ÖZET</b>                                                                                                                                                                                                       | <b>81</b> |
| <b>SUMMARY</b>                                                                                                                                                                                                    | <b>83</b> |
| <b>KAYNAKLAR</b>                                                                                                                                                                                                  | <b>85</b> |

|                 |            |
|-----------------|------------|
| EKLER           | 96         |
| Ek 1            | 96         |
| Ek 2            | 99         |
| <b>ÖZGEÇMİŞ</b> | <b>100</b> |

## ÖNSÖZ

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde öneri ve yardımlarıyla sürekli yanımda olan, değerli önerileriyle yol gösteren ve bana her zaman hoşgörüyü yaklaşan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Recep AKDUR'a çok teşekkür ederim. Ayrıca Disiplinlerarası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalındaki tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın her aşamasında beni destekleyen canım anneme, babama ve kardeşime sonsuz teşekkürler.

## ÇİZELGELER LİSTESİ

|                                                                                                                                                     |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Çizelge 1.Öğrencilerin Aile, Arkadaş, Özel İnsandan Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ve Algıladıkları Toplam Sosyal Destek Puanlarının Dağılımı | 38 |
| Çizelge 2. Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı                                                                      | 39 |
| Çizelge 2A. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Cinsiyetlerinin Dağılımı                                                      | 40 |
| Çizelge 3. Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı                                                                   | 40 |
| Çizelge 3A. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı                                              | 41 |
| Çizelge 4. Özel İnsanlardan Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımının Analizi                                                  | 41 |
| Çizelge 4A. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı                                        | 42 |
| Çizelge 5. Algılanan Sosyal Destek Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı                                                                       | 42 |
| Çizelge 5A. Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Cinsiyetlerinin Dağılımı                                                              | 43 |

|                                                                                                                                     |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Çizelge 6A. Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı         | 45 |
| Çizelge 6B. Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanlarının Dağılımı       | 46 |
| Çizelge 7A. Öğrencilerin Bulundukları Sınıf Düzeyine Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerinin Dağılımı               | 47 |
| Çizelge 7B. Öğrencilerin Bulundukları Sınıf Düzeyine Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanlarının Dağılımı | 48 |
| Çizelge 8A. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı                     | 49 |
| Çizelge 8B. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı                     | 50 |
| Çizelge 9A. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı    | 51 |
| Çizelge 9B. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanlarının Dağılımı           | 52 |
| Çizelge 9C. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Aylık Gelirlerinin Dağılımı                                   | 53 |
| Çizelge 9D. Öğrencilerin Arkadaştan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Aylık Gelirlerinin Dağılımı                                | 54 |

|                                                                                                                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Çizelge 9E. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Aylık Gelirlerinin Dağılımı                                                | 54 |
| Çizelge 9F. Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Aylık Gelirlerinin Dağılımı                                                                 | 55 |
| Çizelge 10A. Öğrencilerin İkamet Durumlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı                                 | 57 |
| Çizelge 10B. Öğrencilerin İkamet Durumuna Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanlarının Dağılımı                                  | 58 |
| Çizelge 11A. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı Ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı              | 61 |
| Çizelge 11B. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı Ve Alt Ölçeklerine Ait Puanlarının Dağılımının Analizi | 62 |
| Çizelge 11C. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı                                 | 64 |
| Çizelge 11D. Öğrencilerin Arkadaştan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı                              | 65 |
| Çizelge 11E. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı                        | 66 |
| Çizelge 11F. Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri ile Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı                                         | 67 |



|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Çizelge 12. Annenin Sağ Ya Da Ölü Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek ve Alt Ölçeklerin Dağılımı           | 68 |
| Çizelge 13. Babanın Sağ Ya da Ölü Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek ve Alt Ölçeklerin Dağılımı           | 69 |
| Çizelge 14. Anne-Babanın Birlikte Veya Ayrı Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek Ve Alt Ölçeklerin Dağılımı | 70 |

## 1.GİRİŞ

Sosyal destek, bireyin kendisi ve yakın çevresi tarafından oluşturulan sosyal ağın yeterince destekleyici olarak algılanması şeklinde tanımlanabilir. Son yıllarda yapılan çalışmalar, algılanan sosyal desteğe, yani sosyal ilişkilerin kişi tarafından destekleyici olarak görülüp görülmediği konusundaki izlenimlerine, yoğunlaşmaktadır. Gençler için üniversite yaşamı, stres ve kaygı yaratan bir ortam niteliği taşıyabilir. Üniversiteye başlamış olmak bireylerde zorlanma oluşturabilmektedir. Üniversite, gencin aile gibi korunaklı bir sistemden daha geniş ve koruyucu etkinin göreceli olarak azaldığı, büyük bir sisteme dâhil olmasını ve uyum sağlamasını gerektirmektedir. Bu dönemde gençler beslenme düzenleri, girdikleri sosyal gruplar, alınacak tıbbi yardımlar, alkol, sigara ve uyuşturucu hakkındaki kararları gibi birçok konuda kişisel kararlarını verme sorumluluğuyla karşı karşıyadırlar.

Bu dönemde gençten, yakın ilişkiler kurma, karşı cins ile arkadaşlık, beğenilme ve kabul edilme ile tanımlanabilen beceriler geliştirmesi beklenir. *Oysa bu dönemde, genç korunaklı aile sisteminden başka bir kent, okul ve çevreye gelmiştir ve sosyal destek konusunda kendini avantajsız hissedebilmektedir.* Bu bağlamda, pek çok problemin çözümünde ve önlenmesinde sosyal destek kaynaklarının güçlenmesi ve sosyal destek düzeyinin yükselmesi büyük önem taşımaktadır. Tüm bunlardan yola çıkarak, geç ergenlik dönemindeki üniversite öğrencileri için sosyal anlamda desteğe sahip olmanın son derece önemli olduğu söylenebilir.

Kişinin yaşamın zorlayıcı yönleriyle başa çıkmasında ve stresin olumsuz etkilerine direnç göstermesinde başkalarıyla olan sosyal ilişkilerinin önemli rol oynadığı söylenebilir. Bilindiği üzere sosyal destek zor durumda olan kişiye aile üyelerinin, akrabalarının, arkadaşlarının ve diğer toplumsal ilişkilerinin sağladığı kaynaklar olarak nitelendirilmektedir (Tak ve McCubbin, 2002). Sosyal destek,

sosyal ilişkinin algılanış biçimi, yani sosyal ağın kişi üzerinde bıraktığı etkiyle yakından bağlantılıdır. Sosyal ağ kişi ile çevresindeki diğer insanlar arasındaki bağları ve bu insanların birbirleriyle olan ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir terimdir. Geniş bir sosyal ağ içinde bulunan insan, eş, evlat, ebeveyn, arkadaş ya da komşu gibi birbirinden farklı roller sürdürür. Bu farklı yaşantılar içinde ne denli seviliyor, değerli bulunuyor, gerektiğinde yardım görüyorsa, kendini o denli mutlu ve güven içinde hisseder. Bunun tersine, sosyal ilişkiler yetersiz ya da bozuk olduğunda, ruhsal bir hastalık geliştirme riskini artıran anksiyete ve değersizlik duyguları sık yaşanır (Sorias, 1988a; Sorias, 1988b). *Dolayısıyla, sosyal destek, iyilik hali üzerinde de oldukça önemlidir.*

Bireyin sosyal ve psikolojik sorunlarının çözümlenmesinde, ruhsal ve fiziksel sağlığın korunmasında, sosyal destek kaynaklarının farkına vardırılması ve etkili kullanımının öğretilmesi bireylere önemli derecede yardımcı olmaktadır (Yıldırım, 1998). Yirmi birinci yüzyılda okulların öğrencilere akademik eğitimden daha fazlasını sunması gerektiği artık herkes tarafından kabul edilmektedir. Sosyal desteğin, ruh sağlığı konusundaki önleyici yönü dikkat çekicidir. Bu noktalar göz önüne alınarak, sosyal desteğin bireyin beden ve ruh sağlığı açısından önemli olduğu ve koruyucu-önleyici bir işlevinin olduğu söylenebilir. Bunlara ek olarak, sosyal desteğin üniversiteye ve yeni çevreye uyum sürecinde de etkili olduğu dikkat çekmektedir.

### **1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI**

Biyo-psiko-sosyal bir varlık olan insan, sosyal çevresi ile bütünleşerek yaşamını sürdürmektedir. Sosyal destek, son yıllarda bir baş etme kaynağı ve önleyici yönü nedeniyle ilgi uyandıran bir konudur. Toplum içinde ruh sağlığı bakımı yaklaşımının bir sonucu olarak, aile, arkadaş ve yakın çevrenin sağladığı doğal destekten yararlanmaya doğru bir yönelimin varlığı dikkat çekicidir (Eker,

Arkar ve Yıldız 2001). Sosyal destek insan sağığı ile ilişkili olduğı düşünölen bir değışkendir.

Üniversite öğrencilerinin birçoğı ailelerinden ayrı şehirlerde yaşamak durumunda kalmaktadırlar. Gülerman (1989), Üniversiteye başlayan gençlerin pek çoğunun aile ve akrabalarından uzak yerlerde öğrenci olmalarının, aile desteğini büyük ölçüde kaybetmelerine neden olduğunu belirtmektedir. Genç yetişkinlik döneminin başında bulunan üniversite öğrencileri, birbirinden farklı sosyo-kültürel çevrelerden gelmektedirler. Bu dönemde gencin kişilerarası ilişkileri, ruhsal gelişimlerini de etkilemektedir. Sosyal destek ile psikolojik sağık arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

Thoits'e göre, sosyal destek bireyin stresli durumlarla baş etme çabalarına yardımcı olan en büyük kaynaktır (Akt. Doğan, 2001). Algılanan sosyal destek ile bireyin baş etme tarzları arasında bir ilişki vardır. DeJong ve diğı. (1999)'a göre, destekleyici aile ortamından gelen bireyler, stres yaratan bir durum karşısında problem odaklı ve etkin bir başa çıkma tarzına başvururlar. Yeterli destek alamayan bireyler ise, daha çok duygu odaklı baş etme ve durumdan kaçma gibi etkisiz tarzlar kullanırlar. Dolayısıyla, kişinin kendini iyi hissetmesinde, sosyal destek doğrudan değil, baş etme tarzlarında etkili olarak dolaylı bir etkiye sahiptir (Akt. Doğan, 2001).

Önleme çalışmalarında ana amaç risk etmenlerini azaltmak, koruyucu etmenleri artırmaktır (Korkut, 2004). "Önleme" psikoloji, halk sağığı, eğitim, psikiyatri, sosyal hizmetler, tıp, hemşirelik, sosyoloji, ekonomi gibi disiplinler tarafından benimsenen disiplinler arası bir bilim haline gelmiştir (Weissberg ve ark. 2003). Önleme çalışmalarının amacı, sadece sorunları önlemek değil, gençlerin daha etkili davranan yetişkinler haline gelmelerini sağlamayı da içerdigi için bu çalışmalar onlara bazı becerilerin öğretilmesini kapsamaktadır. Bu nedenle bu tip çalışmalara olumlu gençlik gelişimi çalışmaları adını veren araştırmacılar da vardır (Catalano ve ark., 2002). Sosyal destek kavramı da söz

konusu bu çalışmaların kapsamında değerlendirilebilir. Sosyal destek kaynakları güçlü olan birey, kendini daha mutlu hisseder ve daha üretken bir hayat sürer. *Buradan yola çıkarak, bu araştırmanın amacı, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerini incelemektir.*

Bu çalışma ile ayrıca T.C. Sağlık Bakanlığı'nın 2020 yılı hedef ve stratejileri arasında yer alan;

Hedef 8.1: 2020 yılına kadar, halkın psiko-sosyal iyilik durumunu geliştirmek ve ruh sağlığı sorunu olan kişilerin özel bakım almalarını sağlamak,

8.2: 2020 yılına kadar, ruhsal sorunları olanların sağlık kuruluşları ve psikolojik danışma merkezlerine başvurularını iki katına çıkarmak,

8.b.5: Bireylerin sorunlarla başa çıkma becerilerinin artırılmasına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması,

8.b.4: Kreş, yuva, ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim kurumlarında bireylerin psiko-sosyal izlemlerinin yeterince yapılması, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ve bu hizmetler için uygun programlarının geliştirilmesi (Öztek, Akdur ve Aycan, 2001) hedeflerine ulaşılmasında da ilgililere yardımcı olmak amacını taşımaktadır.”

Şeklinde belirtilen hedeflere ulaşılmasında ilgililere yardımcı olabilmek de amaçlanmıştır.

## **1.2.GENEL BİLGİLER**

### **1.2.1.Kuramsal Çerçeve**

Sosyal desteğin işlevsel tanımlaması çok azdır. Bununla birlikte, sosyal destek literatüründe birçok araştırmacı tarafından sosyal desteğin değişik

açılardan tanımı yapılmakta ve tam bir tanım oluşturulmaya çalışılmaktadır (Özbesler, 2001).

Sosyal destek, bireyin çevresinden gördüğü ilgi, sevgi, saygı, takdir ve güvenin yanı sıra bilgi edinme ve maddi yardım gibi sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli destek olarak tanımlanabilir (Cassel, 1974; Cobb, 1976; Robertson, 1988; Pearson, 1990). Sosyal desteğin çok yönlü bir kavram olduğu ifade edilmektedir.

Sosyal destek, bireylerin sosyal kimliklerini olumlu yönde etkileyen ve kişisel ilişkiler sayesinde aldıkları duygusal destek, maddi yardım ve hizmetler ile aldıkları bilgi ve kurulan yeni sosyal ilişkiler olarak tanımlamaktadır (Walker ve ark., 1977; Akt. Özbesler, 2001). Buna benzer olarak Kahn (1978) ise sosyal destek kavramını, çevredeki bireylere yönelik olumlu duygu ifadelerini içeren, bu bireylerin bazı davranışlarının veya tutumlarının onaylanmasını, onlara maddi ve manevi yardımda bulunulması gibi durumları içeren kişilerarası ilişki olarak ifade etmektedir (Akt. Özbesler, 2001).

Sosyal destek, ihtiyaç duyulduğu zaman önemli kişiler tarafından yapılan yardım olarak tanımlanmaktadır (Caplan, 1974), Sosyal destek aile üyeleri, arkadaşlar, iş arkadaşları, akrabalar ve komşular gibi önemli kişiler tarafından yapılan yardımcı işlevlerdir (Thoits, 1985). Bireyin ailesi, akrabaları, arkadaşları, komşuları, öğretmenleri bireyin sosyal destek kaynaklarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bireyin sosyal destek kaynaklarında meydana gelen değişimler nedeniyle bireyin sosyal destek düzeyinin değişebileceği söylenebilir (Robertson, 1988; Yıldırım, 1998). Görüldüğü gibi, sosyal ilişkilerin işlevleri içinde, sosyal destek de yer almaktadır.

Tardy (1985), sosyal desteği tanımlarken, bu kavramın beş boyutunun da kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu boyutlar;

- 1)Yönü (alınması, verilmesi),
- 2)Eğilim (destek kaynaklarının hazır bulunuşu, kullanılabilirliği),
- 3)Desteğin tanımı, değerlendirilmesi,
- 4)Desteğin içeriği (bilgisel, duygusal, araçsal destek gibi),
- 5)Sosyal ağın desteği olarak sıralanmaktadır.

Baldwin, sosyal desteğin kuramsal temelini, Kurt Lewin'in alan kuramı ve davranış tanımına dayandığını belirtmektedir. Lewin, davranışı kişi ve çevrenin bir fonksiyonu olarak görmüş, buna göre, davranışı belirlemede, bireysel ve çevresel faktörlerin etkisinin olduğu ve her bir faktörün özel etkisine ilişkin bir yorumun söz konusu olduğunu belirtmiştir (Pearson, 1990). Lewin'in davranış tanımında yer alan çevre kavramı fiziksel çevreden farklı ama onun içerisinde yer aldığı psikolojik bir çevredir ve davranış bu psikolojik çevrede oluşan değişimdir. Bireyin psikolojik çevresinde değişiklik yapmasına yardımcı olmakla, olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmaya ve yeni davranışlar kazanmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir (Akt. Yıldırım, 1997).

Sosyal desteğin, kişinin ruhsal ve fiziksel sağlığını iyileştirerek iyilik halini artırmasının nedenleri aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Baron ve diğ., 1990):

- *Bağlılık Gereksiniminin Doyurulması:* Sosyal destek, bireylerin başkalarıyla yakın ilişki ve iletişim kurma gereksinimlerini karşılayarak onları yalnızlığın olumsuz etkilerinden kurtarmaktadır. Bu işlevle ilgili kaynaklar, sevgi, ilgi, anlayış, bağlılık ve ait olma duygusu olarak özetlenebilir.
- *Kimlik Duygusunun Korunması ve Güçlendirilmesi:* Sosyal destek, bireyin kimlik imgesi ile ilgilidir. Diğer insanlarla kurulan ilişkiler yoluyla kişilikler gelişir. Sosyal desteğin, kimlik imgesini geliştirici işlevi ile ilgili kaynaklar, bireye geri bildirim verme ve stres yaratan ortamlar için sunulabilecek davranış modelleri olarak sıralanabilir.

- *Kendine Güvenin Artması:* Sosyal desteğin kimlik belirlenmesine ilişkin işlevi, kim olduğumuzla ilişkilidir. Aynı zamanda destekleyici davranışlar bireyin kendi değeri ve uygunluğuna ilişkin düşüncelerini geçerli kılmaya da yardımcı olur. Onaylama, ödüllendirme, saygının ifade edilmesi gibi davranışlar kendine güven işlevi ile ilgili destekleyici davranışlardır.

Literatürde algılanan (perceived) ve sağlanan (received) sosyal destek kavramlarından söz edilmektedir. Kef(1997)'e göre, algılanan sosyal destek bireyin diğerleriyle kuvvetli bağları olduğuna inanması ve destek sağlayacağına ilişkin bilişsel algılamasıdır. Sağlanan destek ise, destek kaynaklarından sağlanan sosyal destek miktarı olarak tanımlanmaktadır.

Procidano ve Heller (1983)'e göre, çeşitli yaşam olaylarında sevilen, sayılan ve değer verilen kişilerle kurulan ilişkilerden daha fazla doyum sağlanır ve başkalarınca desteklenildiği duygusu yaşanır. Sosyal destek ve işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi inancı “algılanan destek” olarak tanımlanır (Akt. Bayram, 1999). Bir sosyal aktivitenin sosyal desteği içermesi, alıcı kişi tarafından, benlik saygısını zenginleştirici olarak algılanması ve stresi azaltması ile mümkün olabilir. Bir anlamada, algılanan sosyal destek, kişinin kendine biçtiği genel değer olarak tanımlanabilir. Başkaları tarafından sevildiğini, sayıldığını, gerektiği zaman yardım bulacağını, ilişkilerinin doyum verici olduğunu düşünen kişinin algıladığı destek fazladır (Heller ve Swindle, 1986).

Algılanan sosyal destek kavramında, kişilerin kendilerine değer verildiğine ve ihtiyaç duyduklarında başvurabilecekleri insanların bulunduğuna dair inançları, öznel değerlendirmeleri söz konusudur. Sosyal destek kavramı en genel anlamıyla ilişkilerden sağlanan doyum olarak tanımlanabilir.



Sağlanan sosyal destek ise, belli bir zaman sürecinde destek kaynaklarından elde edilir. Desteğin davranışsal olarak değerlendirilmesi şeklinde ifade edilebilir.

Sosyal destek, “alıcı ve verici” olarak adlandırılan ve iki kişi arasında kaynak alışverişi olarak tanımlanan sosyal destekte, bu takasın alıcı ya da verici tarafından alıcının iyilik durumunu artırmaya yönelik olduğunun algılanması olarak adlandırılmaktadır (House, 1991; Akt. Eylon, 2001).

Sosyal destek kaynakları formal ve informal destek kaynakları olarak iki ana başlık altında toplanmaktadır. Resmi kurum ve kuruluşlar ile yasal bir çerçeve içerisinde hizmet veren sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlar formal sosyal destek kaynaklarıdır. Aile, akraba, komşu, arkadaş gibi çevremizde bulunan ve yakın ilişki içinde olduğumuz bireyler ile herhangi bir biçimde destek olan ve katkı sağlayan bireyler ise informal sosyal destek kaynaklarıdır (Akyunak Özdemir, 2005; Özbesler, 2001).

Sosyal çevreden alınan yardım, içeriği ne olursa olsun kişilerin çaresizlik duygularını azaltmakta ve stresle baş etme konusunda kendilerine duydukları güveni artırmaktadır. Sosyal destek, kaygı yaratan etmenleri ortadan kaldırmaya bile, kişilerin endişe düzeylerini azaltarak onların daha iyimser, daha fazla kontrol duygusuna sahip, stresle başa çıkmada yeni yollar deneme konusunda daha istekli olmalarına yardım eder (Baltaş, 2000).

Literatür incelendiğinde sosyal destek modellerinin iki gruba ayrıldığı görülmektedir. Birinci grupta sosyal desteğin tanımlanmasıyla ilgili modeller yer almaktadır. İkinci grupta ise, sosyal desteğin etkisiyle ilgilenen modeller yer almaktadır. İlk grupta yer alan yaklaşımlar “sosyal ağ” terimini kullanmışlardır. Sosyal ağ, bireyin bir grup insanla olan bağlarını ve grup içindeki ilişkilerini göstermek için kullanılır.

Sosyal ağ değerlendirilirken, bireyin ilişkide olduğu kişi sayısı, sosyal bağların gücü, ilişkilerin sıklığı, ilişkide olunan kişilerin fiziksel olarak uzaklık ya da yakınlığı, ağda bulunan kişilerin yaş, cinsiyet, kültürel özellikler bakımından homojenliği, ilişkide aktif ya da pasif olmak gibi niceliksel özellikler vurgulanmıştır(Cohen ve Wills, 1985). Buna ek olarak, sosyal ağ içindeki ilişkileri anlamada bir başka bakış açısı daha bulunmaktadır. Bu bakış açısına göre birey kendisine destek sağlayan kişileri yakınlık olarak sıralamaktadır. Asıl sosyal destek kaynağı olarak gördüğü aile üyelerinden veya çocuklarından desteği sağlayamadığında, komşuları veya arkadaşlarına yönelmektedir (Litwin, 2000). Algılanan sosyal destek, kişinin sosyal ağın yeterince destekleyici olup olmadığı konusundaki algısıdır.

Sosyal destek kavramına niteliksel olarak yaklaşanlar ise, sosyal desteği ilişkinin sağladığı yardımlar açısından ele almışlardır. Özellikle maddi, duygusal, zihinsel-bilişsel destek üzerinde durulmuştur (Jacobson, 1986; Banaz, 1992):

**Maddi Destek:** Günlük sorumlulukların gerçekleştirilebilmesi için başkalarından sağlanan eylem ya da araçlardır. Maddi destek, kişilerin günlük sorumluluklarını yerine getirmede yardımcı olan materyal ve duygusal destektir. Örneğin, işsiz kalan birine bir yakınının maddi destekte bulunması ya da iş bulması.

**Duygusal Destek:** Bireyin sevgi, ilgi, şefkat, saygı ve bir gruba ait olma gibi temel gereksinimlerini karşılar. Duygusal destek, kişinin sevildiğine, saygı duyulduğuna, takdir edildiğine inanması ve kendini güvende hissetmesidir. Örneğin, bir problemi olan bir bireye bir yakını hak verebilir, anlayış ve sevgi gösterebilir.

Zihinsel-Bilişsel Destek: Bilgi ve öğüt verme, davranışlar konusunda geri iletim gibi yararlı bilgilerin kişiye ulaştırılmasıdır. Bilişsel destek, kişilere verilen tavsiye ve geri bildirimlerdir. Örneğin, derslerinde başarısız olan bir öğrenciyi arkadaşları çalıştırır veya ona sınav taktiklerini öğretirler.

Bu iki modelden yola çıkarak, sosyal desteğin ölçülmesinde de, iki tür yaklaşımdan hareket edildiği göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki yapısal (niceliksel) , diğeri ise işlevsel(niteliksel) ölçme yaklaşımıdır. Yapısal yaklaşıma göre sosyal destek, bireyin sosyal ilişkilerindeki “sosyal ağı” ifade etmektedir. Örneğin, evli olup olmama ve arkadaşların sayısı gibi. İşlevsel yaklaşım içinde yapılan ilk çalışmalarda, sosyal desteğin daha çok duygusal yönüne ağırlık verilmiştir. İşlevsel sosyal destek, bireyin ilişkilerinin kalitesiyle ilgili bir tanımlamadır. Örneğin bireyin gereksinim duyduğu anda yardım isteyebileceği yakınlıkta bir arkadaşının varlığına inanıp inanmaması gibi (Davison ve Neale, 2004; Akt. Güzel, 2005).

Sosyal desteğin ölçülmesinde işlevsel (niteliksel) yaklaşımlardan biri de, Sarason ve diğ. (1985) tarafından geliştirilen Sosyal Destek Soru Listesi'dir. Sosyal Destek Soru Listesi ile destekleyici ilişkilerin varlığı ve ilişkilerin kişiye verdiği doyumun derecesi ölçülmektedir. “Konuşmaya ihtiyacınız olduğunda kimlere rahatlıkla açılabilirsiniz?” şeklinde sorularla sosyal destek düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sosyal destek sağlama şekli ve zamanlaması zor bir iştir. Problemin kriz aşamasında duygusal destek, geçiş aşamasında bilişsel destek (duygusal destekle beraber) ve sonuç aşamasında maddi destek gereklidir (Jacobsson, 1986). Sosyal destek işlevleri birbirleriyle iç içe bulunabilmektedirler. Bu nedenle duygusal destek, aynı zamanda maddi ve zihinsel-bilişsel desteği de barındırabilir (Caplan, 1974).

Barrera (1986) tarafından yapılan bir diğer sınıflamada ise üç farklı sosyal destek kategorisinden söz edilmektedir. Bunlar, kişilerin çevrelerindekiyle sahip oldukları bağlar anlamına gelen sosyal yerleşim, algılanan sosyal destek ve alınan sosyal destek olarak sıralanmaktadır. Tüm bu sınıflandırmalardan yola çıkarak, sosyal destek kavramının, doğası gereği çok boyutlu olduğu söylenebilir.

Procidano ve Heller (1983), algılanan sosyal desteğin sevilme ve değerli bulunma duygularını içerdiği için daha önemli olduğunu belirtmiştir. Kriz ya da artan stres durumlarında sosyal desteğin psikolojik uyumu düzenleyebileceğini ifade etmiştir. Bu bilgiler ışığında, sosyal desteğin çok boyutlu olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Sosyal desteğin dört işlevi vardır (Okuyuz, 1999; House,1981 Akt. Banaz,1992, Cohen ve Wills, 1985):

1)Araçsal Destek (Instrumental Support): Somut ve maddi desteği ifade etmektedir. Para, iş, zaman ve çevresel yardımı içerir. Bu işleve en yaygın örnekler olarak başkasına para ve ödünç verme veya bağışlama, birey adına ev işi, alış veriş yapma gibi davranışlar sıralanmaktadır. Diğer sosyal destek türlerinden farklı olarak bu işlevin bireyin sorununu doğrudan onun adına çözme gibi bir yararı vardır.

2)Duygusal Destek (Emotional Support): Bu işlev, karşısındakinin sorunlarını dinleme, duygularını paylaşma, sevgi, saygı, şefkat gösterme gibi davranışlarda gözlenmektedir. Duygusal desteğin işlevi, bireylerin psikolojik sağlığı ile direkt ilgili olduğu belirtilmektedir. Bu ilgililik, söz konusu davranışların bireyde çevresindeki kişiler tarafından sevilindiği, sayıldığı ve anlaşıldığı duygusu uyandırmaktadır. Duygusal desteğin etkinliğinin, kişide özgüven artışı ve sorunlarla ilgilenmede artan güdülenme gibi olumlu değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olan duygulara sahip olmada önemli olduğu belirtilmektedir. Duygusal işlevi oluşturan davranışların, bireyin stresli

olayların sonuçları ile duygusal yönden baş edebilmelerini sağladığı vurgulanmaktadır.

3)Bilgisel Destek (Informational Support): Bireyde kişisel ve çevresel sorunlarla ilgili olarak bilgi, öğüt verme, kişisel geri bildirimler, önerilerde bulunma ve rehberlik etme gibi davranışları kapsamaktadır.

4)Değerlemesal Destek (Apparaisal Support): Bireyin kendi davranışları, düşünceleri, duyguları hakkında geri bildirim sağlayan davranışlar bu işlevi oluşturmaktadır. Bu tür destek, bireyin kendini yeterli biçimde değerlendirmesine ve sonuç olarak davranışlarını kendi yararına olabilecek şekilde değiştirmesine yardımcı olmaktadır.

Sosyal desteğin, önerilen bu dört işlevine ek olarak, saygı desteği (esteem support) ve ilişki desteği (network Support) olmak üzere iki sosyal destek işlevi daha önerilmiştir. Saygı desteği, bireye saygı duyulduğunun hissettirilmesi, fikirlerinin ve duygularının onaylanmasını içerir. Bu tür bir destek, bireyin yaşadığı durum nedeniyle kaybetmiş olabileceği benlik saygısını yeniden kazanmasına yardımcı olacaktır. İlişki desteği ise, boş zamanların birlikte geçirilmesine dayanan destektir. Aynı ilgi ve sosyal faaliyetleri paylaşan kişilerden gelen ve kişiye iletişim ağının bir parçası olduğunu hatırlatan destek türüdür (Sarafino, 1998).

Lambert (1989), sosyal desteği kişinin sahip olduğu kaynakların sayısı, desteğin doğası ve sağlanan desteğin şekli açısından tanımlamıştır. Aile ve yakın çevrenin sağlayacağına inanılan destek, özellikle hayatın güç ve krizli dönemlerinde büyük önem taşımaktadır. Sosyal destek insanları hayat değişkenlerinin stres dolu etkilerinden koruyabilmektedir. Bu noktada önemli olan kişinin sevildiğine ve grup tarafından kabul edildiğine olan inancıdır (Akt. Baltaş, 1999).

Sosyal desteğin türü ne olursa olsun bireyler üzerinde olumlu etkileri olduğu ve bireyin ruh sağlığı ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. House (1981), Cohen ve McKay (1984)'e göre, sosyal destek olumlu ve koruyucu bir denge yaratarak uyumu ve bireyin kendisini değerli algılayabilmesini sağlar (Akt. Cohen ve Wills, 1985) .

Sosyal destek ile sağlık ilişkisini açıklayan, temel etki modeli, tampon etki modeli ile sosyal destek ve olumsuz yaşam olaylarının birbirinden bağımsız etkileri olmak üzere üç model vardır. Aşağıda bu modellere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

1)Temel Etki Modeli: Bu model sosyal destek ile sağlık arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Bu modele göre sosyal destek fiziksel sağlık ve kendini iyi hissetme üzerinde her koşulda, olumlu etkiye sahiptir. Aynı zamanda, temel etki modeli sosyal desteğin olmamasının birey üzerinde olumsuz etki yaratabilecek bir durum olduğu görüşünü savunur. Dolayısıyla, sosyal destekten yoksun olma, birey üzerinde kendi başına olumsuz etki yaratabilecek bir durumu oluşturmaktadır (Cohen ve Wills, 1985). Stres olsun ya da olmasın, sosyal destek kişinin sağlığını doğrudan etkilemektedir ve sosyal desteğin yokluğu da ruhsal hastalık oluşumuna yol açmaktadır (Banaz, 2002).

Sosyal destek kaynaklarının genel olarak geniş sosyal ağın kişiye sağladığı düzenli olumlu yaşantılar toplumsal olarak onaylanan roller aracılığıyla etki yaptığı ileri sürülmüştür. Bu destek kişinin yaşam durumları, kendini kabulü ve değeri üzerindeki etkisiyle psikolojik iyilik durumunda rol oynar. Ayrıca sosyal ağı ile bütünleşme ruhsal ya da bedensel sağlığın bozulmasına yol açabilecek olumsuz davranışlardan da kaçınmasına yardım eder (Çakır, 1993; Akt., Çakır ve Palabıyıkoglu, 1997).

2)Tampon Etki Modeli: Temel etki modelinin tersine tampon etki modelinde, sosyal desteğin en önemli fonksiyonu, stres verici yaşam olaylarının yarattığı zararı azaltarak ya da dengeleyerek ruh sağlığını korumaktır. Stres yaratıcı durumlar söz konusu olmadığı sürece, sosyal desteğin bulunmamasının sağlık ve kendini iyi hissetme üzerinde olumsuz bir etkisi yoktur. Ancak, yüksek düzeylerde stres yaratıcı durumlarda sosyal destek bireyin uyum sağlamasını ve koşullarla başa çıkmasını kolaylaştırarak stresin zararlı etkilerini azaltan bir tampon görevi yapmaktadır (Cohen ve Wills, 1985).

İnsan sağlığının devamı için bireylerarası ilişkiler önemlidir ve hastalığın etiolojisinde psiko-sosyal süreçler önemli bir rol oynamaktadır. Zorlanmalı çevresel koşullarda bireyin yaşamında ortaya çıkabilecek sosyal ilişki ve bağların kopması ya da zayıflaması durumunda hastalanma riski artabilir. Böyle zorlanmalı yaşam durumlarında destek grupları bireyi tampon mekanizma gibi korur ve sosyal desteğin harekete geçirilmesi ile sağlık daha kolay korunur (Cassel, 1974).

3)Sosyal Destek ve Olumsuz Yaşam Olaylarının Birbirinden Bağımsız Etkileri: Sosyal desteğin etkisiyle ilgili üçüncü modelde ise, sosyal desteğin ve olumsuz yaşam olaylarının fiziksel sağlık ve kendini iyi hissetme üzerinde birbirlerinden bağımsız etkilerinin olduğunu vurgulamaktadır. Diğer bir deyişle, gerek yaşam olayları gerekse sosyal destek eksikliği kendi başına sağlığı olumsuz yönde etkileyebilecek değişkenlerdir. Bununla birlikte, bu model her iki değişkenin birlikte bulunmasının kişinin daha şiddetli fiziksel rahatsızlıklar yaşamasına ve kendini iyi hissetme düzeyinin daha fazla düşmesine yol açacağını da bir sayıtlı olarak kabul etmektedir (Cohen ve Wills, 1985; Akt. Güngör, 1996).

Cohen ve Wills (1985), yaptıkları bir meta-analiz çalışmasında söz konusu üç modelden hangisinin daha geçerli olduğunu incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, sosyal desteğin bireylerin alabileceklerine inandıkları destek olarak ölçüldüğü ve ilişkilerin niteliğinin dikkate alındığı araştırmalarda tampon etkisi modelinin daha geçerli olduğunu göstermiştir. Araştırmacılar, sosyal desteğin sahip olunan arkadaş sayısı, mensup olunan grup sayısı ve benzeri gibi geniş etkileşim ortamlarındaki destek olarak ölçüldüğü araştırmalarda ise, temel etki modelinin desteklendiğini belirtmişlerdir. Meta analiz sonuçları, üçüncü modeli destekleyen herhangi bir bulgunun olmadığını göstermiştir.

Pugliesi ve Shook (1998), sosyal destekle ilgili literatürün dört başlıkta özetlenebileceğini belirtmiştir.

- a) Sosyal destek, sosyal stres ve sağlık üzerinde önemli bir faktördür.
- b) Sosyal desteğin sosyo-duygusal boyutları en önemli parçasıdır.
- c) Yakın kişisel ilişkiler, sağlanan desteğin gerçek kaynağıdır.
- d) Sosyal destek düzeylerinde sistematik grup farklılıkları vardır.

Görüldüğü gibi, sosyal destek, araştırmacılar tarafından çeşitli gruplara ayrılarak değerlendirilmiştir. Özet olarak, sosyal desteğin, kişinin hayatın zor dönemlerinde ihtiyaç duyduğu anda yardım alabileceği insanların varlığına inanması ve verilen destekten memnun olması gibi işlevlerinin olduğu söylenebilir. Aşağıda, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında sosyal destekle ilgi yapılan araştırmalara değinilmiştir.

### **1.2.2. Sosyal Destek İle İlgili Araştırmalar**

Sosyal destek çeşitli araştırmalara konu olmaktadır. Aşağıda bu tür çalışmalardan ilgili görülen bazılarına yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar, sosyal desteğin gençlerin olumsuz davranışlarına karşı



tampon (buffering) etkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır. (Bender ve Losel, 1997; Jackson ve Warren 2000). Mallinckrodt (1988), üniversiteye yeni başlayan öğrenciler üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin okula devam etmelerinde aile desteği ile üniversite çevresinde verilen desteğin büyük rol oynadığını belirtmiştir. Başka bir çalışmasında Mallinckrodt (1992), ana babaların duygusal kararlılık ve sosyal yeterlilikleri ile ana babaların birbirleri ile olan ilişkilerinin niteliğinin çocuğun sosyal destek düzeyini olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır.

Litwin (2000) tarafından yapılan araştırmada, kadınların komşuluk ilişkilerinin, erkeklerin ise arkadaş ilişkilerinin yoğun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yaş ilerledikçe arkadaş ilişkilerinin azaldığı; eğitim düzeyi düştükçe aile ağlarının arttığı, eğitim düzeyi yükseldikçe arkadaşlık ağlarının arttığı bulunmuştur.

Benzer şekilde Sarason ve diğ. (1985) tarafından yapılan çalışmada sosyal destek ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırma sonucunda, kadınlarda sosyal destek ile psikolojik rahatsızlıklar arasında ters bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal desteğin kişinin direncini artıran bir kaynak olduğu belirtilmiştir.

Windle (1991), aile ve arkadaşlardan algılanan destek, depresif belirtiler ve suça yönelik etkinliklerin karşılıklı etkisini incelemiştir. Bu amaçla 975 ergen araştırma kapsamına alınmıştır. Depresif belirtiler, suçluluk ile düşük aile ve arkadaş desteği algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aileden algılanan duygusal destek azaldıkça depresyon ve suça yönelik davranış gösterme sıklığı da artmaktadır.

Blazer (1995)'e göre, günümüzün batı toplumlarında sosyal desteğin büyük bölümü toplumun temel örgütlenme biçimi haline gelen çekirdek aile

tarafından verilmektedir. Çekirdek aile desteğinden yoksun kalan bekâr, dul ve boşanmış bireylerde depresyon görülme sıklığının evlilere göre daha sık olması da sosyal desteğe ilişkin günümüzdeki görüşü desteklemektedir. Buna karşılık (Lara ve Klein, 1999) tarafından ifade edilen, depresyon hastalarının sürekli sempati ve ilgi arayışı nedeniyle çevrelerindeki bireylerin kendilerinden uzaklaşmasına neden oldukları şeklindeki bulgu ilginçtir. Böylece, depresyonun kendisi sosyal destekleri azaltarak depresif epizodun kronikleşmesine neden olmaktadır (Akt. Cimilli, 2001). Benzer şekilde, Ralpmund ve Moore (2000) tarafından yapılan bir araştırmada, algılanan sosyal destek ile depresyonun karşılıklı ve döngüsel bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur. Sosyal destek yokluğunun depresyona neden olabileceği gibi depresyonun da bireyin sosyal ilişkilerinin bozulmasına ve sosyal destek kaynaklarının azalmasına neden olabileceği bulunmuştur.

Sosyal desteğin algılanmasında kişiler arası farklılıklar da görülmektedir. 3.-5. sınıfa giden 701 öğrenci (350 erkek, 351 kız) üzerinde yapılan araştırmada, kızlar akranlarıyla yüksek düzeyde güçlükler yaşadıklarını ve düşük düzeyde akran desteği aldıklarını bildirirken, erkekler okul çalışmalarında yüksek düzeyde güçlükler yaşadıklarını ve okullarından aldıkları desteğin düşük olduğunu bildirmişlerdir. Aynı zamanda erkekler düşük düzeyde aile ve kardeş desteği aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler de akranları arasında, okulda ve ailede güçlükler yaşayan çocukların okula uyumunun düşük olduğunu bildirmişlerdir (Santa Lucia ve ark., 2000). Görüldüğü gibi, bireysel farklılıklardan dolayı, algılanan sosyal destek düzeyi farklı bireylerde farklı sosyal destek algıları yaratabilir.

Algılanan aile ve arkadaş desteği ile ergenlerin benlik saygısı ve yaşam doyumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. 16- 20 yaşları arasındaki 179 lise öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, algılanan arkadaş ve aile

desteği ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Armsden ve Grenenerg, 1987; Akt. Başer, 2006).

Sosyo-ekonomik ve kültürel düzey ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarda ise, gelir düzeyinin ve ğretim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak algılanan sosyal desteğin yükseldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Gelir ve öğrenim düzeyinin yksekliti, sosyal desteğin de yükselmesinde olumlu etkiye sahip olduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır (Banaz, 1992; Bayram, 1999).

Literatürde sosyal desteği ölçmek amacıyla yapılan araştırmalar da yer almaktadır. Bu araştırmalar var olan ölçeklerin uyarlanması yoluyla yapıldığı gibi, Türkiye koşullarında geliştirilen sosyal destek leği de bulunmaktadır. Aşağıda bu araştırmalardan ulaşılabilenlere yer verilmiştir.

Sosyal Provizyon leği, Cutrona ve Russell (1987) tarafından geliştirilmiştir. *“Provizyon”* kavramı ile bireyin sosyal anlamda etkili işlev görmesi ve iyilik hali (well-being) için gerekli olan sosyal ihtiyaçlarının neler olduğu ve bu ihtiyaçlarının ne ölçüde doyurulduğu vurgulanır (Cutrona ve Rusell, 1987; Weiss, 1974; Akt. Duru ve Balkıs,2007). Sosyal ilişkilerde bireyin altı farklı sosyal ihtiyacının ne ölçüde doyurulup doyurulamadığı, diğer insanlardan alınan ve diğer insanlara verilen sosyal destekle ilişkilidir. Örneğin, rehberlik provizyonu, bireyin stresli yaşam olayları ile karşılaştığı zaman ihtiyaç duyduğu bilgi ve duygusal desteği almasını içermektedir. Ölçekte altı sosyal destek provizyonu, yardımla ilişkili olan ve olmayan sosyal destek olmak üzere iki farklı kategoride kavramsallaştırılmıştır. Sosyal Provizyon leği’nin ülkemiz için genellenebilirliğini ve özellikle niversite öğrencileri üzerinde kullanılabilirliği Duru ve Balkıs (2007) tarafından test edilmiştir. Bu amaçla geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Analiz sonuçları, SP’nin orijinal çalışmasından farklı olarak, alt ölçek maddelerinin ilgili faktörlerde toplanmadıklarını, dolayısıyla alt

boyutları ile birlikte ayrı ayrı kullanılamayacağını göstermektedir. Bununla beraber, ölçeğin tek boyutlu olarak ülkemizde de kullanılabileceği ile ilgili psikometrik destek sağlanmıştır. Sonuçlar ayrıca, ölçeğin oldukça yüksek sayılabilecek bir iç tutarlığa ve kabul edilebilir düzeyde test-tekrar test güvenirliğine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlığı ile ilgili analiz sonuçları, ölçeğin orijinal iç tutarlık çalışmalarına paralel sonuçlar vermiştir. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları SPÖ'nin özellikle üniversite örneklemelerinde bir boyutlu olarak kullanılabileceği göstermektedir (Duru ve Balkıs, 2007).

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin revize edilmiş hali olan, ASDÖ-R, Türkiye koşullarında Yıldırım (2004b) tarafından geliştirilmiştir. ASDÖ-R'de üç altölçek (AİD= Aile Desteği, ARD= Arkadaş Desteği, ÖÖD= Öğretmen Desteği) ve toplam 50 madde bulunmaktadır. AİD, çocuğa gerçekten güvenmek ve onu anlamak, hatalarını nazikçe düzeltmek, üstün ve güçlü yanlarını vurgulamak, başarılarını takdir etmek gibi aile desteğini içermektedir. ARD, bir haksızlığa uğradığında arkadaşlarınca gerçekten desteklenmesi, derslerle ilgili bilgilerini paylaşmaları, sinirlendiğinde arkadaşlarınca yatıştırılması gibi içerikten oluşmaktadır. ÖÖD ise, çocuğun hatalarını nazikçe düzeltmek, üstün yanlarını vurgulamak, dersle ilgili sorularını içtenlikle cevaplandırmak, adil davranmak gibi destekten oluşmaktadır. ASDÖ-R'nin ve alt ölçeklerin geçerliği faktör analizi ve benzer ölçekler geçerliği yolu ile incelenmiştir. Faktör analizi ile AİD, ARD ve ÖÖD alt ölçeklerinin yapı geçerliği incelenmiş, her altölçeğin faktör yapısı belirlenmiştir. ASDÖ-R ve alt ölçekleri ile Beck Depresyon Envanteri (BDI) ve Gündelik Sıkıntılar Ölçeği (GSÖ) alt ölçek puanları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. ASDÖ-R'nin ve alt ölçeklerin güvenirliği için önce Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmış, ayrıca test tekrar test güvenirliği (rxx) incelenmiştir (Akt. Yıldırım, 2006).

Son yıllarda yapılan sosyal destek araştırmalarında ağırlığın sosyal ilişkilerin yeterince destekleyici olup olmadığı konusunda kişinin kendi izlenimlerine, yani algılanan desteğe kaydığını belirtmişlerdir. MSPSS'in Türkçe formunun faktör yapısı, güvenilirliği ve yapı geçerliği, ülkemizde kullanımı açısından, genel olarak tatmin edici bulunmuştu (Eker ve Arkar 1995a). Ancak, "özel bir insan" altölçeğinin yapı geçerliği açısından en zayıf ölçek olduğu ortaya çıkmıştır. İlk çalışmadaki üniversite öğrencileri örneklemini oluşturan öğrencilerin küçük bir kısmıyla yapılan kısa görüşmeler, "özel bir insan" (significant other) altölçeğindeki "özel bir insan" (special person) teriminin ülkemizde çok özel bir anlama sahip olduğunu ve öğrencilerin çoğunlukla erkek/kız arkadaşları olarak anladıklarını göstermiştir. Kültürel olarak, bu terim yaygın olarak uygulanabilir gözükmemektedir. Zimet ve arkadaşları (1990), evli deneklerin, bekârlarla kıyaslandığında, özel bir insan altölçeğinde anlamlı olarak daha fazla destek aldıklarını, diğer iki ölçekte farklılık olmadığını bildirmiştir. Diğer taraftan, Türkiye'deki ilk çalışmanın bazı bulguları (Eker ve Arkar 1995b), evlilerin hem özel bir insan hem de aile altölçeklerinde daha fazla destek bildirdiklerini göstermiştir. Bu durumda, bu iki altölçekten hangisinin eşi içerdiği pek açık değildir. Aile ve özel bir insanın anlamlarının farklı kültürlerde veya örneklemelerde farklı olduğu açıktır. Zimet ve arkadaşları da (1990) aile ve özel bir insan terimlerinin anlamlarının araştırılması gerektiğini vurgulamışlardır (Akt. Eker, Arkar ve Yıldız, 2001). Sonuç olarak, Eker, Arkar ve Yıldız (2001) çalışmalarını ile aile ve özel bir insan altölçeklerini bir parça sınırlar içine almak ve böylece, kültürel olarak daha uygun bir ölçek elde etmek için yürütmüşlerdir. Özgül olarak, aile, ebeveynler, eş, çocuk ve kardeşler dâhil edilerek tanımlanmıştır. Ülkemizde oldukça özel bir anlama sahip olan özel bir insan terimi çıkarılmıştır ve özel bir insan dışlama yoluyla tanımlanmıştır: ailenin ve arkadaşların dışında olan kişi (örneğin, flört, nişanlı, akraba, komşu, doktor). Bu çalışma, gözden geçirilmiş ve kültürel olarak daha uygun MSPSS'in psikometrik özelliklerini araştırmıştır (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

Kanser hastalarının ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyini ve biçimini belirlemek amacıyla Kanser Hastası Sosyal Destek Ölçeği (KHSDÖ) geliştirilmiştir. Otuzbeş maddeden oluşan (5), “Benim durumuma çok uygun”dan (1) “Benim durumuma hiç uygun değil”e kadar uzanan, beş basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Araştırmanın sonuçları, ölçüm aracının üç alt faktörden oluştuğunu ve bu üç alt ölçeğin ve tüm ölçeğin yüksek iç tutarlılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu alt ölçekler, duygusal destek, bilgi desteği ve güven desteği olarak adlandırılmıştır (Eylen, 2001).

Çakır ve Palabıyıkoglu (1997) tarafından, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması 12–22 yaş grubunda yatılı-yatısız toplam 960 normal genç üzerinde yapılmıştır. Çalışma grubu Ergenlik Dönemi evrelerine göre yaş gruplarına ayrılmıştır. Örneklem grubu yaş, cinsiyet ve sosyokültürel düzey değişkenleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Psikometrik özellikleri sınanan ÇBASD ölçeğinin Türkçe formunun sosyal desteği geçerli ve güvenilir olarak ölçen bir araç olduğu belirlenmiştir.

Sosyal desteğin stresle başa çıkma üzerindeki etkisi konusunda yapılan araştırmalar genellikle sosyal desteğin potansiyel olarak stres yaratabilecek durumların stres yaratıcı etkilerini azalttığı ve stres yaratıcı durumlarla başa çıkmayı kolaylaştırdığını ortaya koymuştur. Örneğin, Lepore, Evans ve Schneider (1991) tarafından yapılan bir araştırmada sosyal desteğin kalabalığın, stres tepkisi üzerindeki etkisini düzenleyen bir değişken olduğu, bir başka anlatımla kalabalık duygusu yaşayan, aynı zamanda sosyal desteğe sahip olan bireylerin daha az psikolojik stres yaşadıkları bulunmuştur (Akt., Altunbaş, 2005).

Problemleri internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç olan “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği-İBDÖ (Online Cognition Scale-OCS)”nin üniversite öğrencileri örnekleminde geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada, benzer ölçekler geçerliği için Çok Boyutlu

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği de kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, İBDÖ ile depresyon ve yalnızlık arasında aynı yönde, algılanan sosyal destek ile ters yönde ilişki bulunmuştur (Keser Özcan ve Buzlu, 2005).

Görüldüğü gibi, araştırmalar sosyal desteğin tampon etki özelliğini vurgulamaktadır. Kısaca sosyal desteğin, ruh sağlığı üzerinde koruyucu ve önleyici bir etkisi olduğu söylenebilir.

Sosyal desteğin fiziksel sağlık üzerindeki etkilerine ilişkin yapılan araştırmalar da bulunmaktadır. Yaşları 30–69 arasında değişen yaklaşık kadın ve erkek ile görüşülmüştür. Bu kişilerle medeni durumları, aile ve arkadaş ilişkileri, formal ve informal grup üyeliklerine ilişkin bilgi alınmıştır. Araştırmanın başlamasından itibaren dokuz yıl boyunca bu gruptan bilgi edinilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sosyal desteği olan bireylerin ölüm oranlarının, sosyal desteği olmayanlardan daha düşük olduğunu göstermiştir (Berkman ve Syme, 1979).

Güngör (1995), üniversite öğrencilerinde sosyal destek, negatif yaşam olayları, öfkenin ifade ediliş biçimi ile kendini suçlamanın fiziksel sağlık ve sosyal uyumla olan ilişkilerini incelediği bir araştırmada sosyal desteğin fiziksel sağlık yakınmalarının en önemli yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Özet olarak, sosyal desteğin fiziksel sağlık üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.

Sosyal desteğe sahip olmamanın doğurduğu sonuçları inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Zihinsel engelli çocukların anneleriyle yapılan bir çalışmada sosyal desteği az olan annelerde daha fazla duygusal tükenmişlik yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır (Duygun ve Sezgin, 2003).

Altay (2007), okul yöneticilerinde mesleki tükenmişlik ve algılanan çok boyutlu sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Adana ili merkez ilköğretim

okullarında görev yapan 434 okul yöneticisi ile yapılan araştırmada mesleki tükenmişlik ile algılanan sosyal destek arasında negatif bir ilişki olduğunu bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde, sosyal destekten yoksun oluşun yalnızlık düzeyini artırdığına ilişkin bulgular göze çarpmaktadır. Aşağıda, sosyal destek ile yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara yer verilmiştir.

Jones ve Hebb(2003), duygusal ilişki yaşanan partner ve arkadaş ilişkilerinin olmadığı durumlarda yalnızlığın arttığını ifade etmişlerdir. Aile ve arkadaşlık gibi sosyal ilişkilerde etkileşimin azalması durumunda da yalnızlığın büyüdüğünü belirtmişlerdir. Kafetsios (2002) ise, algılanan sosyal desteğin özellikle yalnızlığın yordayıcısı olduğunu belirtmektedir.

Kozaklı (2006) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin çeşitli kaynaklardan algıladıkları sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri arasında negatif korelasyon ilişkisinin olduğu ve yalnızlık düzeyi ile sosyal destek kaynakları (aile, arkadaş, özel biri) arasındaki korelasyon ilişkisinin de negatif yönlü olduğu bulunmuştur.

Son yıllarda hastane örneklerinde sosyal destek ile yapılan araştırmaların sayısında bir artış olduğu gözlenmiştir. Aşağıda hastane örnekleriyle yapılan sosyal destek ile ilgili ulaşılabilen araştırmalara yer verilmiştir.

Yılmaz (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, infertil kadın hastalarda sosyal desteğin, öz saygının, infertilite nedeninin ve cinsiyet rolü eğiliminin kaygı ve depresyon üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Depresyon ve kaygının infertiliteye atfedilebilir olup olmadığını anlamak ve infertil hastaların psikolojik özelliklerini



tanımlamak da amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmanın örneklemini 100 infertil kadın hasta ve hastaneye mide/bağırsak şikâyetleri ile tedavi amacıyla başvuruda bulunan 39 kadın hastada (kontrol grubu) oluşturmuştur. Beck Depresyon Envanteri (BDI), Durumluluk/ Sürekli Kaygı Envanteri (STAI), Sosyal Destek Ölçeği (SS), Coopersmith Öz Saygı Envanteri (CSSEI) ve Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BSRI) uygulanmıştır. Sonuçlar, infertil hastaların depresyon ve durumluluk kaygı belirtilerinin mide/bağırsak problemleri olan hastalara oranla önemli ölçüde yüksek oranda olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, herhangi bir işte çalışıyor olmamak ve uzamış tedavi süreci infertil hastalarda depresif belirtilerin kendini göstermesinde risk faktörleri olarak belirlenmiştir. Sosyal destek, depresyon ve süreklilik/durumluluk kaygı üzerinde belirleyici bir faktör olarak bulunmuştur. Bir başka deyişle, sosyal desteği az olan infertil hastalar önemli ölçüde daha yüksek depresyon ve süreklilik/durumluluk kaygı belirtileri göstermiştir. Yapılan analizler aynı zamanda, öz saygıları düşük olan infertil hastaların artmış derecede depresyon ve durumluluk kaygı belirtileri gösterdiğini bulmuştur. İnfertilite nedeni yalnızca depresyon ile ilişkili bulunmuştur. Kadın faktörlü infertilite teşhisi almış kadın infertil hastalar daha yüksek seviyede depresif belirtiler göstermiştir.

Altunbaş (2005), Astım Hastalarında, Hastalığa Uyum ile Algılanan Sosyal Destek, Stresle Başa Çıkma Tarzı, İyimserlik ve Açıklama Biçimi Arasındaki İlişkiler isimli çalışmasında, değişik hastanelerde ayakta tedavi gören 127 (63 kadın ve 64 erkek) astım hastasıyla çalışmıştır. Elde edilen bulgular, sosyal destek ile hastalığa uyum arasında bir ilişkinin bulunmadığını göstermiştir.

Psikiyatrik yardım alan ergenlerin sosyal destek algılarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla, SSK Ankara Eğitim Hastanesi Psikiyatri Kliniği Gençlik Ünitesi ve A.Ü. Tıp Fakültesi Cebeci Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı Ergen Polikliniğinden belli aralıklarla ayaktan psikiyatrik tedavi gören 14–21 yaş

arasındaki 110 kişi ile çalışılmıştır. Veriler, ok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek leği (ASD) ve araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, yaş ile sosyal destek algısının istatistikî açıdan anlamlı farklılık gösterdiği, yaş ilerledikçe (18- 19 yaş ve sonrası) arkadaş desteğinin düştüğü, ergenlik döneminin başlarında (14- 15 yaşta) ise, en yüksek aileden destek algıladıkları bulunmuştur. Cinsiyet açısından ise; kız ve erkeklerin destek algıları arasında istatistikî açıdan farklılık anlamlı bulunmasa da kızların aile, arkadaş, özel bir insan ve toplamda algıladıkları destek erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Babalarının ğrenim düzeyi, anne- babalarının alkol kullanma derecesi, ergenlerin kendilerini yalnız hissetme dereceleri, karşı cinsten yakın arkadaşının olup olmaması, okula devam edip etmemelerinin algılanan sosyal desteği etkilediği saptanmıştır (Güzel, 2005).

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi ayaktan tedavi ünitelerine başvuran, halen remisyonda olan, rasgele seçilmiş 50 şizofreni, 50 iki uçlu mizaç bozukluğu, 50 unipolar depresyon hastası ile çalışılmıştır. Kontrol grubu olarak herhangi bir psikiyatrik olmayan, nöroloji katında hasta refakatinde bulunan 50 kadın seçilmiştir. Yapılan çalışmada, sosyal destek sistemlerinden özel insanla ilgili olarak İUMB (iki uçlu mizaç bozukluğu) ve depresyon gruplarının kontrollerden farklı olmadığı, ancak şizofren vakaların diğer hasta ve kontrol gruplarına oranla daha düşük destek algıladığı belirlenmiştir. Aile desteği algısı açısından çalışma grupları arasında fark bulunmamıştır. Arkadaş ile ilgili algılanan sosyal destek hasta gruplarında, kontrol grubundan anlamlı olarak düşük, ayrıca şizofren hastalarda ise diğer hasta gruplarından daha düşük olarak saptanmıştır (Pehlivan, 2004).

Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları kliniklerinde ameliyat olmak için yatan hastaların ameliyat öncesi anksiyete düzeyleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada, 18–55 yaş arası kadın ve erkek hastalarla

çalışılmıştır. Kadınlarda, işsiz/çalışmayan grubunda, bekârlarda, çocuğu olmayanlarda, çekirdek ailede yaşayanlarda, daha önce ameliyat olmamış bireylerde, 25 yaş ve altı bireylerde daha yüksek düzeyde sosyal destek algılandığı bulunmuştur (Öner, 2004).

Hastalar veya desteğe ihtiyacı olanlar kadar, desteği verenlerin kendilerinin de sosyal desteğe ihtiyaç duydukları açıktır ve bu da sosyal destek kavramının önemini artırmaktadır (Eker, Arkar ve Yaldız, 2001). Özmen ve diğ. (2007), engelli çocuğa sahip ailelerin algıladıkları sosyal destek durumu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Kesitsel tipte olan araştırmanın evrenini; Manisa ilinde bulunan bir zihinsel engelliler rehabilitasyon merkezine kayıtlı engelli bireylerin aileleri oluşturmuştur (N=120). Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, evrenin tümü araştırma kapsamına alınmıştır. Verilerin toplanmasında ilgili literatür doğrultusunda araştırmacılarca hazırlanan anket formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile WHOQOL-Bref Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, engelli bireye sahip olan ailelerin algıladıkları sosyal destek durumu ile yaşam kaliteleri arasındaki pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Aytekin (2005), tarafından doğumsal kalp hastalığı olan çocukların ebeveynlerinin ruhsal sıkıntı, umutsuzluk ve sosyal destek düzeyini saptamak, etkileyen faktörleri belirlemek ve ruhsal sıkıntı, umutsuzluk düzeyleri ile aileden algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçları, doğumsal kalp hastalığı olan çocukların ebeveynlerinin bazı ruhsal belirtilere sahip olduklarını ve aileden algıladıkları sosyal desteğin bu belirtileri azaltmada etkili olabileceğini göstermiştir.

Görgü (2005), 3–7 yaş arası otistik çocuğa sahip olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ve depresyonları arasındaki ilişki ve bunları yordayıcı olabilecek değişkenleri incelemiştir. Araştırma sonucunda, annenin

eğitim durumu, ev dışında bir işte çalışma, eşin eğitim durumu, aylık gelir, sahip olunan çocuk sayısı, otistik çocuğu ilk fark eden kişi, şu an bakıcı yardımı alıp almama ve otizm derecesini algılama değişkenlerinin annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile depresyonlarını yordadığı bulunmuştur.

Aksüllü ve Doğan (2004) tarafından, huzurevinde ve kendi evinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları sosyal destek faktörleri ve depresyon düzeylerini karşılaştırmak ve sosyal destekle depresyon arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma Malatya ilindeki tek huzureviyle, il merkezinde ailesiyle ya da yalnız yaşayan 60 ve üzeri yaştaki bireylerle yapılmıştır. Çalışmada örneklem, huzurevinde yaşayan 74 ve kendi evinde yaşayan 86 bireyden oluşmuştur. Veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Geriatrik Depresyon Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Formlar bireylerle ayrı ayrı görüşülerek açıklanmış ve bireyler formları kendileri doldurmuştur. Huzurevinde yaşayan bireylerin algıladıkları sosyal destek ( $X=26.28$ ) evde yaşayanlardan ( $X=74.29$ ) önemli derecede düşük bulunmuş; evde yaşayanlarda aile, arkadaş, özel kişi desteği yönünden fark görülmezken, kurumda yaşayanlarda özellikle algılanan aile desteği düşük, buna karşılık arkadaş desteği yüksek bulunmuştur. Ayrıca huzurevinde yaşayanların %68.9'unda, evde yaşayanların ise %27.9'unda depresyon saptanmış ve depresyonla algılanan sosyal destek arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ( $r=-0.47$ ) bulunmuştur. Çalışma sonuçları, huzurevinde yaşayan bireylerin ruhsal olarak, özellikle depresyon yönünden risk taşıdıklarını ve bu riskin azaltılmasında kurum ve arkadaş desteği öncelikli olarak sosyal desteklerini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Karadağ (2007), ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe

göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere bir araştırma yapılmıştır. Akademik yönden başarılı olan öğrencilerin başarısız olanlara göre ailelerden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden daha olumlu destek aldıkları bulunmuştur.

Başer (2006), üniversite öğrencilerinin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin kendini kabul düzeyini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada, bireyin aldığı eğitim ile cinsiyetin sosyal desteği etkilediği sonucuna varılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde, lise öğrencilerinde sosyal destekle ilgili araştırmalara rastlanmıştır. Aşağıda, lise öğrencilerinde sosyal destekle ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Arıcı (2005) tarafından, yatılı okulda ve ailesi ile kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek ve başarıları karşılaştırılmıştır. Yatılı okulda kalan öğrencilerle ailesi ile kalan öğrencilerin Ailelerinden ve Arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Yatılı okulda kalan öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekte cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Ancak aileden algılanan sosyal destek boyutunda aktif duygusal destek ve araçsal destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladığı bulunmuştur.

Sürücü (2005), genel liselerdeki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile genel, aile, arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları, lise öğrencilerinin mesleki olgunluk puanları ile genel sosyal destek, aile, arkadaş ve öğretmenden

algılanan sosyal destek puanları arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir.

Ünüvar (2003), çok yönlü algılanan sosyal desteğin 15–18 yaş arası lise öğrencilerinde problem çözme becerilerine ve benlik saygısına etkisini incelemiş ve sosyal destek düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin ve benlik saygısının olumlu yönde arttığını bulmuştur.

Yıldırım ve Ergene (2003), lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal desteği araştırmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, aile desteği, boyun eğici davranışlar, öğretmen desteği ve sınav kaygısı değişkenleri akademik başarıyı anlamlı olarak yordamıştır, arkadaş desteği ise yordamamaktadır.

Bir başka çalışmada, üniversite sınavına hazırlanan, lise 3. sınıf ve dershanelere devam eden öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerine, cinsiyete, sosyo ekonomik düzeye, anne baba eğitime ve sınava giriş sayısına göre psikolojik belirtilerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Sonuçta, aileden algılanan sosyal destek düzeyi ve cinsiyete göre kızların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha düşük olduğu ve anksiyete ve depresyon belirtilerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek ve sosyo ekonomik düzey etkileşimine göre sosyo ekonomik düzeyi yüksek olanların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu ve sosyo ekonomik düzey yükseldikçe psikolojik belirtilerin görülme düzeyinin düştüğü bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek anne ve baba eğitim düzeyi etkileşiminde de eğitim düzeyi yüksek olanların, eğitim düzeyi düşük olanlara göre algıladıkları sosyal desteğin yüksek olduğu ve eğitim düzeyi düştükçe algılanan sosyal desteğinde düştüğü ve öğrencilerin anksiyete, somatizasyon ve toplam psikolojik belirti düzeylerinin yükseldiği bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek ve sınava giriş sayısı etkileşiminde sınava

birden fazla girişi olanların sosyal destek algısının düşük olduğu ve bunlarda anksiyete, somatizasyon ve psikolojik belirtilerin daha fazla görüldüğü bulunmuştur (Soylu 2002).

Kahriman (2002), adölesanların aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla Trabzon İl Merkezindeki liselerde okuyan öğrencilere Procidona ve Heller'in Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Stanley Coopersmith'in Benlik Saygısı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, aile ile arkadaşlardan algılanan sosyal destek yükseldikçe adölesanların benlik saygısının da yükseldiği saptanmıştır.

Yıldırım(2000), yalnızlık, sınav kaygısı, aile, arkadaş ve öğretmen desteği değişkenlerinin akademik başarıyı ne denli yordadığının incelendiği araştırmada, öğretmen desteği, aile desteği, yalnızlık ve sınav kaygısı değişkenlerinin akademik başarıyı manidar olarak yordadığı görülmüştür. Arkadaş desteği ise, akademik başarıyı yordamamıştır.

Görüldüğü gibi. Sosyal destek konusunda, sosyal destek kaynaklarının sayısı gibi niceliksel ve destek algısı gibi niteliksel araştırmalar yapılmıştır. Sosyal desteğin depresyon, fiziksel sağlık ve benlik saygısı ile ilişkilerini inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Özetle, sosyal destek, önleyici yanı nedeniyle bireylerin ruh sağlığı ile yakından ilişkilidir denebilir. Sosyal desteğin iyilik hali üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

## 2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin sosyal destek algıları ile ilişkili olabileceği düşünülen cinsiyet, sınıf, yaş, ailenin ortalama aylık geliri, kalınan yer, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, anne- babanın sağ ve ölü olmaları ile ayrı ve birlikte olmaları değişkenlerinin sosyal destek algıları ile ilişkilerinin olup olmadığını belirleyen betimsel bir araştırmadır. Veriler Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerine anket uygulanmak suretiyle oluşturulmuştur.

### 2.1.Araştırmanın Hipotezi

Bu çalışmanın hipotezi, “Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin aileden, arkadaşlarından ve özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının

- a) Cinsiyetleriyle,
- b) Okudukları bölümleriyle,
- c) Kaçınıcı sınıfta olduklarıyla,
- d) Yaşlarıyla,
- e) Ailelerin aylık gelir düzeyleriyle,
- f) İkamet ettikleri yerle,
- g) Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerle, ilişki vardır” şeklinde belirlenmiştir.

#### 2.1.1.Alt Hipotezler

- 1) Aileden algılanan sosyal destek puanları öğrencilerin cinsiyetleriyle farklılık göstermektedir.
- 2) Arkadaştan algılanan sosyal destek puanları öğrencilerin cinsiyetleriyle farklılık göstermektedir.



- 3) Özel insanlardan algılanan sosyal destek puanları öğrencilerin cinsiyetleriyle farklılık göstermektedir.
- 4) Algılanan sosyal destek toplam puanları öğrencilerin cinsiyetleriyle farklılık göstermektedir.
- 5) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından okudukları bölümleriyle farklılık göstermektedir.
- 6) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından bulundukları sınıf düzeyleriyle farklılık göstermektedir.
- 7) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından yaşlarıyla farklılık göstermektedir.
- 8) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından ailelerinin aylık geliriyle farklılık göstermektedir.
- 9) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından ikamet durumlarıyla farklılık göstermektedir.
- 10) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerle farklılık göstermektedir.

## **2.2.Araştırma Yöntemi**

Bu çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapılmış kesitsel bir araştırmadır.

### **2.2.1.Verİ Toplama Araçları ve Biçimi**

Bu çalışmada, iki bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketin İlk bölümünü, araştırmacı tarafından hazırlanan ve araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin kişisel bilgileri toplamak üzere geliştirilen Kişisel Bilgi Formu oluşturmaktadır. İkinci bölümü ise, algılanan sosyal destek düzeyini belirlemek için (Eker ve Arkar 1995) tarafından uyarlanan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. (Bakınız Ek 1).

### 2.2.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerle ilgili kişisel bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Kişisel bilgilerle ilgili bu bölüm, öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, yaşı, ailenin ortalama aylık geliri, kalınan yer, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, anne- babanın sağ ve ölü olmaları ile ayrı ve birlikte olmaları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

### 2.2.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır. Her biri 4 maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin 3 grubu içerir. Bunlar; aile, arkadaş ve özel bir insandır. Her madde 7-aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmiştir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS) üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini öznel olarak değerlendiren, kullanımı kolay, kısa bir ölçektir (Zimet ve ark. 1988). Önerilen altölçek yapısı; aile, arkadaş ve özel bir insandan alınan desteği içermektedir. Faktör analizi bu önerilen yapıyı çeşitli örneklemelerde desteklemiştir (Kazarian ve McCabe 1991, Zimet ve ark. 1988; 1990, Eker ve Arkar 1995a). Ölçeğin ve altölçeklerin iç tutarlılığı (Kazarian ve McCabe 1991, Zimet ve ark. 1988; 1990, Eker ve Arkar 1995a) ve test-tekrar test korelasyonları (Zimet ve ark. 1988) yeterlidir. Geçerlik açısından, MSPSS başka bir sosyal destek ölçeği ve bir benlik kavramı ölçeği ile olumlu yönde (Kazarian ve McCabe 1991) ve depresyon (Kazarian ve McCabe 1991, Zimet ve ark. 1988, Eker ve Arkar 1995a) ve anksiyete (Zimet ve ark. 1988, Eker ve Arkar 1995a) ölçekleriyle olumsuz yönde korelasyon göstermiştir (Akt. Eker, Arkar ve Yaldız 2001).

**Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Geçerliliği:** Faktör analizi çalışmalarında maddeler ilgili 3 faktör altında yer almışlar ve kümülatif olarak toplam varyansın yüzde 75'ini açıklamışlardır. U.C.LA Yalnızlık Ölçeği, Algılanan

Sosyal Destek Ölçeği, Belirti Tarama Listesi ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılarak benzer ölçekler geçerliği yapılmıştır. Ölçekler anlamlı korelasyon göstermişlerdir (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

**Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Güvenirliği:** İç tutarlılığı ölçmek için Cronbach alfa yöntemi kullanılmıştır. Değerler 0.80 ile 0.95 arasındadır ve üç örnekleme de ölçek ve altölçekler kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık göstermişlerdir (Eker, Arkar ve Yıldız 2001).

**Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Puanlanması ve Yorumlanması:** Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, 7'li likert tipi bir ölçektir. Her biri dört maddeden oluşan, desteğin kaynağına ilişkin üç alt boyutu (aile 3, 4, 8, 11; arkadaş 6, 7, 9, 12; özel insan 1, 2, 5, 10) içeren, toplam 12 maddeden oluşan, yedili likert tipi değerlendirme özelliğine sahip bir ölçektir. Ölçeğin puanlanmasında, her bir alt grubun puanlarının toplamı esas alınmaktadır. Elde edilen puanın yüksek olması, sosyal desteğin yüksek olduğunun göstergesidir.

#### 2.2.4. Veri Toplama İşlemi

Araştırmada kullanılan tüm ölçme araçları hazırlandıktan sonra 2006–2007 yılı Bahar Döneminde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 486 öğrenciye Kişisel Bilgi Formu ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden oluşan Destek Düzeyi Anketi uygulanmıştır. Uygulama yapılan her sınıfa uygulamadan önce, araştırmacı tarafından, araştırmanın amacı ve veri toplama araçlarıyla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

### 2.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 öğretim yılında, Ankara Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2003 yılında 670, 2004 yılında 670, 2005 yılında 670 ve 2006 yılında 680 öğrenci almıştır. 2003–2006 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesine kayıt yaptıran toplam 2720 öğrenci bulunmaktadır (<http://www.tanitim.hacettepe.edu.tr/oss.swf>). Araştırma kapsamına 2006–2007 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam etmekte olan öğrenciler alınmıştır.

Bu tez çalışmasında basit yansız örneklem büyüklüğünü tayin etmek için Anderson (1990) tarafından verilen kuramsal örneklem büyüklükleri dikkate alınmıştır (Bakınız Ek 2).

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesine kayıtlı bulunan öğrenci sayısı (evren) 2720 olduğundan, % 95 güven düzeyinde örneklem hatası % 5 alınarak örneklem büyüklüğü 356 olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan, uygulamadan doğabilecek veri kayıpları dikkate alınarak 486 kişi ile ölçek uygulaması yapılmış ve verilerin analizleri de 486 kişilik örnekleme ait veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

### 2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde, SPSS (Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket Program)13 programı ile istatistiksel işlemler yapılmıştır. İkili gruplarda bağımsız gruplar için “t testi”, ikiden fazla grupların ortalamaları arasındaki farkı test etmek için tek yönlü varyans analizi (F) testi (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2002) kullanılmıştır. Bu doğrultuda cinsiyet değişkeni için t testi; bölüm, sınıf, yaş, ailenin ortalama aylık geliri, ikamet edilen yer, yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri için ise tek yönlü varyans

analizi kullanılmıştır. Verilere t testi ve varyans analizi uygulanmadan önce varyansların homojenliği test edilmiştir. varyans analizi sonucunda elde edilen F değerinin anlamlı bulunduğu durumlarda farkın kaynağını saptayabilmek için Fischer'in LSD testi uygulanmıştır.

Ayrıca, elde edilen bulguları güçlendirmek için cinsiyet, ailenin aylık geliri ve yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri ile ki-kare analizleri yapılmıştır. Öğrencilerin testin bütünü için algıladıkları sosyal destek toplam puanlarının aritmetik ortalamasından 0,5 standart sapma puanı çıkarılarak elde edilen puandan daha düşük puana sahip olan öğrenciler düşük sosyal destek algılayan grup olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde ortalama puana 0,5 standart sapma puanı eklenerek elde edilen puandan daha yüksek puan alan öğrenciler yüksek sosyal destek algılayan grup olarak kodlanmıştır. Ki-kare analizlerinde orta grup analize dahil edilmemiştir, analizler sadece alt ve üst sosyal destek algılayan gruplar için yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sadece cinsiyet, ailenin aylık gelir düzeyi ve yaşamının çoğunun geçirildiği yer değişkenleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri (alt grup-üst grup) arasında istatistikî olarak anlamlı ilişki gözlenmiştir.

## **2.5.Varsayımlar ve Sınırlılıklar**

Bu araştırmada belirlenen varsayım şöyledir: Araştırmaya katılan kişiler psikolojik veri toplama araçlarını içtenlikle ve doğru olarak yanıtlamışlardır.

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda ifade edilmiştir:

1. Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirildiğinden, araştırma sonuçları ancak Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerine genellenebilir.
2. Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerini ölçmede kullanılacak olan Çok

Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Eker ve Arkar 1995)  
Envanterinin ölçtüğü niteliklerle sınırlı olacaktır.

### 3. BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları ile toplam sosyal destek puanlarına ilişkin betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Ardından, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve özel insanlardan algıladıkları sosyal destek ve toplam sosyal destek düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet, bölüm, sınıf, yaş, ailenin aylık ortalama geliri, ikamet edilen yer ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Çizelge 1. Öğrencilerin Aile, Arkadaş, Özel İnsandan Algıladıkları Sosyal Destek Puanları ve Algıladıkları Toplam Sosyal Destek Puanlarının Dağılımı

| Boyutlar           | Aileden | Arkadaşlardan | Özel<br>İnsanlardan | Toplam Sos.<br>Dest. |
|--------------------|---------|---------------|---------------------|----------------------|
| N                  | 486     | 486           | 486                 | 486                  |
| Aritmetik Ortalama | 20,02   | 21,36         | 19,25               | 61,65                |
| Ortanca            | 20,50   | 22,00         | 21,00               | 61,00                |
| Mod                | 28,00   | 28,00         | 28,00               | 64,00                |
| Standart Sapma     | 6,10    | 5,03          | 7,66                | 10,83                |
| Varyans            | 37,28   | 25,37         | 58,74               | 115,45               |
| Kayıklık           | -,220   | -,611         | -,459               | -,378                |
| Basıklık           | 1,16    | -,290         | -1,06               | ,446                 |
| Ranj               | 24,00   | 24,00         | 24,00               | 69,00                |
| Minimum            | 4,00    | 4,00          | 4,00                | 15,00                |
| Maksimum           | 28,00   | 28,00         | 28,00               | 84,00                |

Çizelge 1’de 486 öğrenciden elde edilen, Sosyal Destek Ölçeği’nin tümüne ait puanlar ve alt boyutlarına ait puanlar betimleyici istatistikleri ile verilmektedir. Puan dağılımlarına ait kayıklık ve basıklık katsayıları

incelendiğinde, dağılımların normalden çok fazla sapma göstermediği, diğer taraftan alt ölçek puan dağılımlarının üçünün de sola çarpık ve basık olduğu, toplam puan dağılımının sola çarpık ve basıklık düzeyinin ise normal dağılıma uyduğu anlaşılmaktadır. Aileden algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 20,02; Arkadaştan algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 21,36; Özel İnsanlardan algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması 19,25 ve Toplam algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması ise 61,65 olarak elde edilmiştir.

### 3.1. Aileden, Arkadaştan ve Özel insandan Algılanan Sosyal Destek Puanları ile Cinsiyete İlişkin Bulgular

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları algılanan sosyal destek puanları ile cinsiyet arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Çizelge 2, 3, 4 ve 5'te verilmiştir.

Çizelge 2 Aileden Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

| Cinsiyet Farkı | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma | sd  | t    | p     |
|----------------|-----|-----------|------------|-----|------|-------|
| Kız            | 334 | 21,2844   | 6,1537     | 484 | 2,72 | 0,007 |
| Erkek          | 152 | 19,6908   | 5,5591     |     |      |       |

Çizelge 2'de Çok Boyutlu Algılanan sosyal Destek Ölçeği'nden alınan, aileden algılanan sosyal destek puanları incelendiğinde cinsiyete göre ( $t=2.72$ ,  $p<.05$ ) anlamlı fark bulunmaktadır. Kız öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanları, erkek öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamasından farklı ve yüksek çıktığı görülmektedir. Bu farkın istatistikî olarak 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgu,



aileden algılanan sosyal destek ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1-Öğrencilerin aileden sosyal destek algılama düzeyleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 2A. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı

| Aileden algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Cinsiyet |       | Toplam | $\chi^2$                  |
|-------------------------------------------------------|----------|-------|--------|---------------------------|
|                                                       | Kız      | Erkek |        |                           |
| Alt grup                                              | 116      | 54    | 170    | 3,571<br>p= 0,059<br>sd=1 |
|                                                       | 68,2%    | 31,8% | 100,0% |                           |
| Üst grup                                              | 139      | 41    | 180    |                           |
|                                                       | 77,2%    | 22,8% | 100,0% |                           |
| Toplam                                                | 255      | 95    | 350    |                           |
|                                                       | 72,9%    | 27,1% | 100,0% |                           |

Öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin aileden sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı cinsiyete sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır [ $\chi^2_{(1)}=3,571$ ;  $p>0,05$ ]. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,101 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p> 0,05$  düzeyinde anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

Çizelge 3.Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

| Cinsiyet Farkı | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma | sd  | t     | p    |
|----------------|-----|-----------|------------|-----|-------|------|
| Kız            | 334 | 21,8982   | 5,0131     | 484 | 0,879 | 0,38 |
| Erkek          | 152 | 21,4803   | 4,5060     |     |       |      |

Çizelge 3'de arkadaşta algılanan sosyal destek puanları incelendiğinde, cinsiyete göre ( $t=0.38$ ,  $p>.05$ ) anlamlı fark bulunmamaktadır. Kız öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek puanları ile erkek öğrencilerin arkadaşta algıladıkları sosyal destek puanları arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark gözlenmemektedir.

2-Öğrencilerin arkadaşın sosyal destek algılama düzeyleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 3A. Öğrencilerin Arkadaştan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı

| Arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Cinsiyet |       | Toplam | $\chi^2$                |
|----------------------------------------------------------|----------|-------|--------|-------------------------|
|                                                          | kız      | erkek |        |                         |
| Alt grup                                                 | 105      | 40    | 145    | 0,64<br>p= 0,80<br>sd=1 |
|                                                          | 72,4%    | 27,6% | 100,0% |                         |
| Üst grup                                                 | 148      | 53    | 201    |                         |
|                                                          | 73,6%    | 26,4% | 100,0% |                         |
| Toplam                                                   | 253      | 93    | 346    |                         |
|                                                          | 73,1%    | 26,9% | 100,0% |                         |

Öğrencilerin arkadaşın algıladıkları sosyal destek düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin arkadaşın algılanan sosyal destek düzeyleri ile farklı cinsiyete sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır [ $\chi^2_{(1)}=0,64$ ;  $p>0,05$ ]. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,014 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p> 0,05$  düzeyinde anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

Çizelge 4.Özel İnsanlardan Algılanan Sosyal Destek Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

| Cinsiyet Farkı | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma | sd  | t     | p    |
|----------------|-----|-----------|------------|-----|-------|------|
| Kız            | 334 | 19,3832   | 8,1971     | 484 | 1,184 | 0,23 |
| Erkek          | 152 | 18,4671   | 7,2413     |     |       |      |

Çizelge 4'de, özel insandan algılanan sosyal destek puanları incelendiğinde cinsiyete göre ( $t=1.184$ ,  $p>.05$ ) anlamlı fark bulunmamaktadır. Kız öğrencilerin Özel İnsanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması ile erkek öğrencilerin Özel İnsanlardan algıladıkları sosyal destek puanları arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark gözlenmemektedir.

3- Öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 4A. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı

| Özel insanlardan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Cinsiyet |       | Toplam | $\chi^2$                  |
|----------------------------------------------------------------|----------|-------|--------|---------------------------|
|                                                                | kız      | erkek |        |                           |
| Alt grup                                                       | 110      | 52    | 162    | 2,823<br>p= 0,093<br>sd=1 |
|                                                                | 67,9%    | 32,1% | 100,0% |                           |
| Üst grup                                                       | 148      | 47    | 195    |                           |
|                                                                | 75,9%    | 24,1% | 100,0% |                           |
| Toplam                                                         | 258      | 99    | 357    |                           |
|                                                                | 72,3%    | 27,7% | 100,0% |                           |

Öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin özel insanlardan algılanan sosyal destek düzeyleri ile farklı cinsiyete sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır [ $\chi^2_{(1)}=02,823$ ;  $p>0,05$ ]. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,089 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p> 0,05$  düzeyinde anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

Çizelge 5.Algılanan Sosyal Destek Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

| Cinsiyet Farkı | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma | sd  | t     | p     |
|----------------|-----|-----------|------------|-----|-------|-------|
| Kız            | 334 | 62,5659   | 11,2954    | 484 | 2,781 | 0,006 |
| Erkek          | 152 | 59,6382   | 9,4781     |     |       |       |

Çizelge 5'de, algılanan toplam sosyal destek puanları incelendiğinde, cinsiyete göre ( $t=2.781$ ,  $p<.05$ ) anlamlı fark bulunmaktadır. Kız öğrencilerin algılanan sosyal destek toplam puanları ile erkek öğrencilerin algılanan sosyal destek toplam puanları incelendiğinde istatistikî olarak anlamlı bir fark gözlenmektedir. Kız öğrencilerin algıladıkları sosyal destek erkek öğrencilere

oranla daha yüksek görünmektedir. Bu bulgu, algılanan sosyal destek ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4-Öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 5A. Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Cinsiyetlerinin Dağılımı

| Algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Cinsiyet |       | Toplam | $\chi^2$                  |
|-----------------------------------------------|----------|-------|--------|---------------------------|
|                                               | Kız      | Erkek |        |                           |
| Alt grup                                      | 91       | 52    | 143    | 7,070<br>p= 0,008<br>sd=1 |
|                                               | 63,6%    | 36,4% | 100,0% |                           |
| Üst grup                                      | 127      | 37    | 164    |                           |
|                                               | 77,4%    | 22,6% | 100,0% |                           |
| Toplam                                        | 218      | 89    | 307    |                           |
|                                               | 71,0%    | 29,0% | 100,0% |                           |

Öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı cinsiyete sahip olup olmamaları arasında bir ilişki vardır [ $\chi^2_{(1)}=7,070$ ;  $p<0,01$ ]. Çizelge 5A incelendiğinde, kız öğrencilerin algıladıkları sosyal destek açısından daha çok üst grupta yer aldıkları gözlenirken, erkek öğrencilerin daha az sosyal destek algıladıkları ve yüzde olarak daha çoğunun düşük destek algılayan grupta bulunduğu gözlenmektedir. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,152 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p< 0,01$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

### 3.2. Öğrencilerin Aileden, Arkadaştan Ve Özel İnsandan Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı ve Alt Boyutları Açısından Okudukları Bölümlere İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından okudukları bölümlere göre farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Bölümlere göre öğrencilerin sayıları, algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Çizelge 6A'da verilmiştir.

Yukarıda verilen problemlerin çözümü için öğrencilerin okudukları bölümler (ilköğretim matematik öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, psikolojik danışma ve rehberlik ile Almanca öğretmenliği) olmak üzere 6 ayrı kategoride kodlanarak 6 farklı grup oluşturulmuştur. Bu altı kategori açısından sosyal destek testinin tamamı ve alt ölçeklerine ait puanlarının aritmetik ortalamaları arasında fark olup olmadığı ilişkisiz örneklem için tek-yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2001). Analiz sonuçları Çizelge 6.B de verilmektedir.

Çizelge 6A.Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçekler                             | Okunan Bölüm                      | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|-----------------------------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | İlköğretim matematik öğretmenliği | 165 | 20,7576   | 5,8603     |
|                                      | İngilizce öğretmenliği            | 139 | 20,7554   | 6,2378     |
|                                      | Sınıf öğretmenliği                | 33  | 19,9394   | 6,1030     |
|                                      | Okulöncesi öğretmenliği           | 49  | 22,2041   | 5,4999     |
|                                      | PDR                               | 58  | 20,3103   | 5,7284     |
|                                      | Almanca öğretmenliği              | 42  | 20,6667   | 6,7883     |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | İlköğretim matematik öğretmenliği | 165 | 22,0970   | 4,3801     |
|                                      | İngilizce öğretmenliği            | 139 | 22,1727   | 4,7882     |
|                                      | Sınıf öğretmenliği                | 33  | 20,7576   | 5,3562     |
|                                      | Okulöncesi öğretmenliği           | 49  | 21,7755   | 4,6155     |
|                                      | PDR                               | 58  | 20,9828   | 4,6848     |
|                                      | Almanca öğretmenliği              | 42  | 21,0000   | 6,6553     |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | İlköğretim matematik öğretmenliği | 165 | 18,1333   | 7,7974     |
|                                      | İngilizce öğretmenliği            | 139 | 19,8561   | 7,8727     |
|                                      | Sınıf öğretmenliği                | 33  | 20,4545   | 7,4962     |
|                                      | Okulöncesi öğretmenliği           | 49  | 19,5918   | 7,8393     |
|                                      | PDR                               | 58  | 17,7241   | 8,3725     |
|                                      | Almanca öğretmenliği              | 42  | 20,6190   | 7,9632     |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | İlköğretim matematik öğretmenliği | 165 | 60,9879   | 9,8717     |
|                                      | İngilizce öğretmenliği            | 139 | 62,7842   | 10,4290    |
|                                      | Sınıf öğretmenliği                | 33  | 61,1515   | 10,8631    |
|                                      | Okulöncesi öğretmenliği           | 49  | 63,5714   | 9,4450     |
|                                      | PDR                               | 58  | 59,0172   | 11,7092    |
|                                      | Almanca öğretmenliği              | 42  | 62,2857   | 14,9980    |
|                                      | Toplam                            | 486 | 61,6502   | 10,83584   |

Çizelge 6B. Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
|-------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| Aile Desteği                  | Gruplararası      | 136,173         | 5   | 27,235             | 0,751 | 0,58 |
|                               | Grupiçi           | 17405,572       | 480 | 36,262             |       |      |
|                               | Toplam            | 17541,745       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Arkadaş Desteği               | Gruplararası      | 134,848         | 5   | 26,970             | 1,144 | 0,33 |
|                               | Grupiçi           | 11317,879       | 480 | 23,579             |       |      |
|                               | Toplam            | 11452,726       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Özel İnsan Desteği            | Gruplararası      | 512,756         | 5   | 102,551            | 1,648 | 0,14 |
|                               | Grupiçi           | 29867,698       | 480 | 62,224             |       |      |
|                               | Toplam            | 30380,455       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Sosyal destek (Testin Tamamı) | Gruplararası      | 859,237         | 5   | 171,847            | 1,471 | 0,19 |
|                               | Grupiçi           | 56087,298       | 480 | 116,849            |       |      |
|                               | Toplam            | 56946,535       | 485 |                    |       |      |

Çizelge 6B'de görüldüğü gibi sosyal destek ölçeğinin tamamı ( $F=1.471$ ,  $p>.05$ ) ve aile ( $F=0.751$ ,  $P>.05$ ), arkadaş ( $F=1.144$ ,  $P>.05$ ), özel insan desteği ( $F=1.684$ ,  $P>.05$ ) alt ölçeklerine göre öğrencilerin okudukları bölümler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

### 3.3. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Açısından Bulundukları Sınıf Düzeyine İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamaları testin tamamı ve alt boyutları açısından bulundukları sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans

analizi uygulanmıştır. Sınıflara göre öğrencilerin sayıları, algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Çizelge 7A'da verilmiştir.

Çizelge 7A. Öğrencilerin Bulundukları Sınıf Düzeyine Göre Sosyal Destek Ölçeğinin Tamamı ve Alt Ölçeklerinin Dağılımı

| Ölçekler                             | Bulunduğu Sınıf   | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|-------------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | 1. sınıf          | 119 | 21,5210   | 6,3150     |
|                                      | 2. sınıf          | 162 | 21,0062   | 5,9850     |
|                                      | 3. sınıf          | 100 | 20,6500   | 5,7619     |
|                                      | 4. sınıf ve üzeri | 105 | 19,7429   | 5,8786     |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | 1. sınıf          | 119 | 21,5966   | 4,4519     |
|                                      | 2. sınıf          | 162 | 21,8827   | 4,9924     |
|                                      | 3. sınıf          | 100 | 21,1200   | 5,2287     |
|                                      | 4. sınıf ve üzeri | 105 | 22,4000   | 4,7080     |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | 1. sınıf          | 119 | 18,1345   | 8,2595     |
|                                      | 2. sınıf          | 162 | 18,8395   | 7,9735     |
|                                      | 3. sınıf          | 100 | 19,4500   | 7,6691     |
|                                      | 4. sınıf ve üzeri | 105 | 20,2476   | 7,5953     |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | 1. sınıf          | 119 | 61,2521   | 10,8043    |
|                                      | 2. sınıf          | 162 | 61,7284   | 11,3789    |
|                                      | 3. sınıf          | 100 | 61,2200   | 11,1705    |
|                                      | 4. sınıf ve üzeri | 105 | 62,3905   | 9,7453     |
|                                      | Toplam            | 486 | 61,6502   | 10,83584   |



Çizelge 7B. Öğrencilerin Bulundukları Sınıf Düzeyine Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımını

| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
|-------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| Aile Desteği                  | Gruplararası      | 188,246         | 3   | 62,749             | 1,743 | 0,15 |
|                               | Grupiçi           | 17353,498       | 482 | 36,003             |       |      |
|                               | Toplam            | 17541,745       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Arkadaş Desteği               | Gruplararası      | 89,556          | 3   | 29,852             | 1,266 | 0,28 |
|                               | Grupiçi           | 11363,170       | 482 | 23,575             |       |      |
|                               | Toplam            | 11452,726       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Özel İnsan Desteği            | Gruplararası      | 272,467         | 3   | 90,822             | 1,454 | 0,22 |
|                               | Grupiçi           | 30107,988       | 482 | 62,465             |       |      |
|                               | Toplam            | 30380,455       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Sosyal destek (Testin Tamamı) | Gruplararası      | 95,898          | 3   | 31,966             | 0,271 | 0,84 |
|                               | Grupiçi           | 56850,637       | 482 | 117,947            |       |      |
|                               | Toplam            | 56946,535       | 485 |                    |       |      |

Çizelge 7B'de görüldüğü gibi sosyal destek ölçeğinin tamamı ( $F=0.271$ ,  $p>.05$ ) ve aile ( $F=1.743$ ,  $P>.05$ ), arkadaş ( $F=1.266$ ,  $P>.05$ ), özel insan desteği ( $F=1.454$ ,  $P>.05$ ) alt ölçeklerine göre öğrencilerin bulundukları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

#### 3.4. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı ve Alt Boyutları Açısından Yaşlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği de bir alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt probleme cevap bulmak amacıyla öğrencilerin yaşları (18–19 yaş, 20–21 yaş, 22–23 yaş ve 24 yaş-üzeri sınıf-üzeri) olmak üzere 4 ayrı kategoride kodlanarak 4 farklı grup

oluşturulmuştur. Bu dört kategori açısından sosyal destek ölçeğinin tamamı ve alt ölçeklerine ait puanları arasında fark olup olmadığı ilişkisiz örneklemeler için tek-yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2001). Analiz sonuçları Çizelge 8A. ve 8.B de verilmektedir.

Çizelge 8A. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçekler                             | Yaş            | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|----------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | 18–19 yaş      | 134 | 21,1045   | 6,2145     |
|                                      | 20–21 yaş      | 181 | 21,3867   | 5,7556     |
|                                      | 22–23 yaş      | 153 | 20,0065   | 5,9300     |
|                                      | 24 ve üstü yaş | 18  | 19,0000   | 7,1455     |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | 18–19 yaş      | 134 | 21,5224   | 4,6707     |
|                                      | 20–21 yaş      | 181 | 21,8729   | 4,6679     |
|                                      | 22–23 yaş      | 153 | 21,9673   | 5,0124     |
|                                      | 24 ve üstü yaş | 18  | 20,8333   | 6,7671     |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | 18–19 yaş      | 134 | 18,0448   | 8,4816     |
|                                      | 20–21 yaş      | 181 | 19,0939   | 7,5628     |
|                                      | 22–23 yaş      | 153 | 19,9608   | 7,6364     |
|                                      | 24 ve üstü yaş | 18  | 19,6111   | 9,0303     |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | 18–19 yaş      | 134 | 60,6716   | 11,3719    |
|                                      | 20–21 yaş      | 181 | 62,3536   | 10,2971    |
|                                      | 22–23 yaş      | 153 | 61,9346   | 10,0129    |
|                                      | 24 ve üstü yaş | 18  | 59,4444   | 17,3281    |
|                                      | Toplam         | 486 | 61,6502   | 10,83584   |

Yaş değişkenine göre öğrencilerin sayıları, algıladıkları sosyal destek puan ortalamaları ve standart sapmaları Çizelge 8A'da verilmiştir. Çizelge 8A incelendiğinde, görülebileceği gibi 18–19 yaş grubunda 134, 20–21 yaş grubunda 181, 22–23 yaş grubunda 153 ve 24 yaş ve üstü grubunda 18 öğrenci bulunmaktadır.

Çizelge 8B. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
|--------------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | Gruplararası      | 229,286         | 3   | 76,429             | 2,128 | 0,09 |
|                                      | Grupiçi           | 17312,459       | 482 | 35,918             |       |      |
|                                      | Toplam            | 17541,745       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | Gruplararası      | 31,880          | 3   | 10,627             | 0,448 | 0,71 |
|                                      | Grupiçi           | 11420,847       | 482 | 23,695             |       |      |
|                                      | Toplam            | 11452,726       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | Gruplararası      | 267,278         | 3   | 89,093             | 1,426 | 0,23 |
|                                      | Grupiçi           | 30113,177       | 482 | 62,475             |       |      |
|                                      | Toplam            | 30380,455       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | Gruplararası      | 317,822         | 3   | 105,941            | 0,902 | 0,44 |
|                                      | Grupiçi           | 56628,713       | 482 | 117,487            |       |      |
|                                      | Toplam            | 56946,535       | 485 |                    |       |      |

Çizelge 8B’de görüldüğü gibi sosyal destek ölçeğinin tamamı ( $F=0.902$ ,  $p>.05$ ) ve aile ( $F=2.128$ ,  $P>.05$ ), arkadaş ( $F=0.448$ ,  $P>.05$ ), özel insan desteği ( $F=1.426$ ,  $P>.05$ ) alt ölçeklerine göre Öğrencilerin yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

### 3.5. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından ailelerinin ortalama aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediği de bir alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt probleme cevap bulmak amacıyla, öğrenciler ailelerinin aylık gelirlerine göre (0–

999 YTL, 1000–1999 YTL ve 2000-üzeri YTL) olmak üzere 3 ayrı kategoride kodlanarak 3 farklı grup oluşturulmuştur. Bu üç kategori açısından sosyal destek ölçeğinin tamamı ve alt ölçeklerine ait puanlar arasında fark olup olmadığı ilişkisiz örneklemeler için tek-yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2001). Analiz sonuçları Çizelge 9A. ve 9.B de verilmektedir.

Çizelge 9A. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçekler                             | Gelir Düzeyi   | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|----------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | 0–999 YTL      | 190 | 20,5421   | 5,7685     |
|                                      | 1000–1999 YTL  | 237 | 21,0295   | 6,2085     |
|                                      | 2000-üzeri YTL | 59  | 20,5932   | 6,0575     |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | 0–999 YTL      | 190 | 21,7579   | 4,7947     |
|                                      | 1000–1999 YTL  | 237 | 21,8354   | 4,6925     |
|                                      | 2000-üzeri YTL | 59  | 21,5254   | 5,7336     |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | 0–999 YTL      | 190 | 17,8211   | 7,9535     |
|                                      | 1000–1999 YTL  | 237 | 19,6582   | 7,8873     |
|                                      | 2000-üzeri YTL | 59  | 20,9492   | 7,3776     |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | 0–999 YTL      | 190 | 60,1211   | 10,2225    |
|                                      | 1000–1999 YTL  | 237 | 62,5232   | 11,0398    |
|                                      | 2000-üzeri YTL | 59  | 63,0678   | 11,5144    |
|                                      | Toplam         | 486 | 61,6502   | 10,83584   |

Çizelge 9B. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
|-------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| Aile Desteği                  | Gruplararası      | 27,551          | 2   | 13,776             | 0,380 | 0,68 |
|                               | Grupiçi           | 17514,194       | 483 | 36,261             |       |      |
|                               | Toplam            | 17541,745       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Arkadaş Desteği               | Gruplararası      | 4,569           | 2   | 2,285              | 0,096 | 0,90 |
|                               | Grupiçi           | 11448,157       | 483 | 23,702             |       |      |
|                               | Toplam            | 11452,726       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Özel İnsan Desteği            | Gruplararası      | 586,375         | 2   | 293,188            | 4,753 | 0,00 |
|                               | Grupiçi           | 29794,080       | 483 | 61,685             |       |      |
|                               | Toplam            | 30380,455       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                         | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | p    |
| Sosyal destek (Testin Tamamı) | Gruplararası      | 743,468         | 2   | 371,734            | 3,195 | 0,04 |
|                               | Grupiçi           | 56203,067       | 483 | 116,362            |       |      |
|                               | Toplam            | 56946,535       | 485 |                    |       |      |

Analiz sonuçları, öğrencilerinin aileden algıladıkları sosyal destek puanları ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir ( $F=0.380$ ,  $P>.05$ ). Benzer biçimde, öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ( $F=0.096$ ,  $P>.05$ ). Diğer taraftan, ailelerin aylık gelir düzeyine göre oluşan grupların özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ( $F_{(2;483)} = 4,73$ ;  $p = 0,01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır (Hinkle, Wiersma and Jurs, 1998). Analiz sonucunda, ailesinin aylık gelir düzeyi 0–999 YTL olan öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları ortalamasının gelir düzeyi 1000–1999 ve 2000+ üzeri YTL olan öğrencilerden

anlamli bir biçimde farklı olduğu anlaşılmıştır. Testin tümünden elde edilen algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının da benzer şekilde gelir düzeyi göz önünde bulundurulduğunda istatistikî olarak anlamli bir biçimde farklılaştığı gözlenmiştir ( $F_{(2;483)} = 3,19$ ;  $p < .05$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ailesinin aylık gelir düzeyi 0–999 YTL olan öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları ortalamasının gelir düzeyi 1000–1999 ve 2000+üzeri YTL olan öğrencilerden anlamli bir biçimde farklı olduğu anlaşılmıştır.

1-Öğrencilerin aileden sosyal destek algılama düzeyleri ile aylık gelir düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 9C. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Aylık Gelirlerinin Dağılımı

| Aileden algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Aylık gelir miktarı |               |                  | Toplam | $\chi^2$                 |
|-------------------------------------------------------|---------------------|---------------|------------------|--------|--------------------------|
|                                                       | 0-999 YTL           | 1000-1999 YTL | 2000 YTL + üzeri |        |                          |
| Alt grup                                              | 64                  | 84            | 22               | 170    | 0,139<br>p= 0,93<br>sd=2 |
|                                                       | 37,6%               | 49,4%         | 12,9%            | 100,0% |                          |
| Üst grup                                              | 68                  | 91            | 21               | 180    |                          |
|                                                       | 37,8%               | 50,6%         | 11,7%            | 100,0% |                          |
| Toplam                                                | 132                 | 175           | 43               | 350    |                          |
|                                                       | 37,7%               | 50,0%         | 12,3%            | 100,0% |                          |

Öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyleri aylık gelir miktarlarına göre farklılık göstermemektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin aileden sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı gelire sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır [ $\chi^2_{(2)}=0,139$ ;  $p>0,05$ ]. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,020 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p> 0,05$  düzeyinde anlamli olmadığı gözlenmiştir.

2- Öğrencilerin arkadaştan sosyal destek algılama düzeyleri ile aylık gelir düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 9D. Öğrencilerin Arkadaştan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Aylık Gelirlerinin Dağılımı

| Arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Aylık gelir miktarı |               |                  | Toplam | $\chi^2$                 |
|----------------------------------------------------------|---------------------|---------------|------------------|--------|--------------------------|
|                                                          | 0-999 YTL           | 1000-1999 YTL | 2000 YTL + üzeri |        |                          |
| Alt grup                                                 | 61                  | 67            | 17               | 145    | 0,672<br>p= 0,71<br>sd=2 |
|                                                          | 42,1%               | 46,2%         | 11,7%            | 100,0% |                          |
| Üst grup                                                 | 76                  | 101           | 24               | 201    |                          |
|                                                          | 37,8%               | 50,2%         | 11,9%            | 100,0% |                          |
| Toplam                                                   | 137                 | 168           | 41               | 346    |                          |
|                                                          | 39,6%               | 48,6%         | 11,8%            | 100,0% |                          |

Öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyleri aylık gelir miktarlarına göre farklılık göstermemektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin arkadaştan sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı gelire sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır [ $\chi^2_{(2)}=0,672$ ;  $p>0,05$ ]. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,044 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p> 0,05$  düzeyinde anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

3- Öğrencilerin özel insanlardan sosyal destek algılama düzeyleri ile aylık gelir düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 9E. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Aylık Gelirlerinin Dağılımı

| Özel insanlardan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Aylık gelir miktarı |               |                  | Toplam | $\chi^2$                   |
|----------------------------------------------------------------|---------------------|---------------|------------------|--------|----------------------------|
|                                                                | 0-999 YTL           | 1000-1999 YTL | 2000 YTL + üzeri |        |                            |
| Alt grup                                                       | 74                  | 75            | 13               | 162    | 10,055<br>p= 0,007<br>sd=2 |
|                                                                | 45,7%               | 46,3%         | 8,0%             | 100,0% |                            |
| Üst grup                                                       | 61                  | 103           | 31               | 195    |                            |
|                                                                | 31,3%               | 52,8%         | 15,9%            | 100,0% |                            |
| Toplam                                                         | 135                 | 178           | 44               | 357    |                            |
|                                                                | 37,8%               | 49,9%         | 12,3%            | 100,0% |                            |

Öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek düzeyleri aylık gelir miktarlarına göre farklılık göstermektedir, diğer bir ifade ile öğrencilerin özel insanlardan sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı gelire sahip olup olmamaları arasında bir ilişki bulunmaktadır [ $\chi^2_{(2)}=10,055$ ;  $p<0,01$ ]. Özellikle, özel insanlardan algılanan sosyal destek açısından üst grupta yer alan öğrencilerin gelir düzeylerinin de yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V*=0,168 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,01$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

4- Öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile aylık gelirleri arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 9F.Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Aylık Gelirlerinin Dağılımı

| Algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Aylık gelir miktarı |               |                  | Toplam | $\chi^2$                  |
|-----------------------------------------------|---------------------|---------------|------------------|--------|---------------------------|
|                                               | 0–999 YTL           | 1000–1999 YTL | 2000 YTL + üzeri |        |                           |
| Alt grup                                      | 67                  | 60            | 16               | 143    | 10,937<br>p=0,004<br>sd=2 |
|                                               | 46,9%               | 42,0%         | 11,2%            | 100,0% |                           |
| Üst grup                                      | 47                  | 90            | 27               | 164    |                           |
|                                               | 28,7%               | 54,9%         | 16,5%            | 100,0% |                           |
| Toplam                                        | 114                 | 150           | 43               | 307    |                           |
|                                               | 37,1%               | 48,9%         | 14,0%            | 100,0% |                           |

Öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri aylık gelirlerine göre farklılık göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile farklı gelir düzeyinde olmaları arasında bir ilişki vardır [ $\chi^2_{(2)}=10,937$ ;  $p<0,01$ ]. Çizelge incelendiğinde, 0–999 YTL geliri olan öğrenciler çoğunlukla düşük sosyal destek algısına sahip iken, aylık geliri 1000–1999 YTL olan öğrencilerin yüksek sosyal destek algısına daha fazla sahip oldukları gözlenmektedir. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V* =0,189 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,01$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.



### **3.6. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin İkamet Durumlarına İlişkin Bulgular**

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanları testin tamamı ve alt boyutları açısından ikamet durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği de bir alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt probleme cevap bulmak amacıyla, öğrencilerin ikamet durumlarına göre (1=aile yanında, 2=yurtta, 3=arkadaşla birlikte evde ve 4=akraba yani, tek başına, eş ile kardeş ile vb.) olmak üzere 4 ayrı kategoride kodlanarak 4 farklı grup oluşturulmuştur. Bu dört kategori açısından sosyal destek ölçeğinin tamamı ve alt ölçeklerine ait puanları arasında fark olup olmadığı ilişkisiz örneklem için tek-yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2001). Analiz sonuçları Çizelge 10A. ve 10.B de verilmektedir.

Çizelge 10A. Öğrencilerin İkamet Durumlarına Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçekler                             | İkamet durumu                                       | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | Aile yanında kalıyor                                | 67  | 22,9851   | 5,79836    |
|                                      | Yurt ta kalıyor                                     | 226 | 21,5619   | 5,94480    |
|                                      | Arkadaşla birlikte evde kalıyor                     | 162 | 19,2531   | 5,74220    |
|                                      | Akraba yanında, tek başına, eş ile, kardeşi ile vb. | 31  | 18,3871   | 5,89733    |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | Aile yanında kalıyor                                | 67  | 20,3731   | 5,17229    |
|                                      | Yurt ta kalıyor                                     | 226 | 22,1947   | 4,97524    |
|                                      | Arkadaşla birlikte evde kalıyor                     | 162 | 22,1296   | 4,13610    |
|                                      | Akraba yanında, tek başına, eş ile, kardeşi ile vb. | 31  | 19,7742   | 5,90881    |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | Aile yanında kalıyor                                | 67  | 16,4776   | 8,12657    |
|                                      | Yurtta kalıyor                                      | 226 | 18,9735   | 8,12181    |
|                                      | Arkadaşla birlikte evde kalıyor                     | 162 | 19,7901   | 7,46206    |
|                                      | Akraba yanında, tek başına, eş ile, kardeşi ile vb. | 31  | 22,0323   | 6,84828    |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | Aile yanında kalıyor                                | 67  | 59,8358   | 11,72100   |
|                                      | Yurt ta kalıyor                                     | 226 | 62,7301   | 11,11286   |
|                                      | Arkadaşla birlikte evde kalıyor                     | 162 | 61,1728   | 9,82997    |
|                                      | Akraba yanında, tek başına, eş ile, kardeşi ile vb. | 31  | 60,1935   | 11,47292   |
|                                      | Toplam                                              | 486 | 61,6502   | 10,83584   |

Çizelge 10B. Öğrencilerin İkamet Durumuna Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
|--------------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | Gruplararası      | 1019,149        | 3   | 339,716            | 9,910 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 16522,596       | 482 | 34,279             |       |      |
|                                      | Toplam            | 17541,745       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | Gruplararası      | 315,924         | 3   | 105,308            | 4,558 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 11136,802       | 482 | 23,105             |       |      |
|                                      | Toplam            | 11452,726       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | Gruplararası      | 808,066         | 3   | 269,355            | 4,390 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 29572,389       | 482 | 61,354             |       |      |
|                                      | Toplam            | 30380,455       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | Gruplararası      | 586,806         | 3   | 195,602            | 1,673 | 0,17 |
|                                      | Grupiçi           | 56359,729       | 482 | 116,929            |       |      |
|                                      | Toplam            | 56946,535       | 485 |                    |       |      |

Analiz sonuçları, öğrencilerinin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ( $F_{(3;482)} = 9.910$ ,  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, aile yanında kalan öğrencilerin aile sosyal desteği puanlarının arkadaş ile oturan ve “Akraba yanında, tek başına, eş ile kardeşi ile vb” oturan öğrencilerin aile destek puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Aile ile ikamet eden öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının diğer gruptaki öğrencilerin puanlarından daha yüksek çıkmaktadır. Bu alt ölçekte diğer ikili karşılaştırmalarda ortalamalar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Benzer biçimde, öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ( $F_{(3;482)} = 4.558$ ,  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, aile yanında kalan öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarının yurttaki kalan öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Yurttaki ikamet eden öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puanlarının aile yanında oturan gruplardaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır. Bu alt ölçek için diğer ikili karşılaştırmalarda ortalamalar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Diğer taraftan, öğrencilerin ikamet durumlarına göre oluşan grupların özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ( $F_{(3;482)} = 4.390$ ,  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, aile yanında kalan öğrencilerin özel insan desteği puanlarının diğer ikamet gruplarındaki öğrencilerin özel insan desteği puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Aile ile ikamet eden öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamasının diğer gruplardaki öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu alt ölçekte de diğer ikili karşılaştırmalarda ortalamalar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Analiz sonuçları, öğrencilerinin testin tamamı için algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir ( $F_{(3;482)} = 1.673$ ,  $p > .05$ ).

### **3.7. Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Destek Puanlarının Aritmetik Ortalamaları Testin Tamamı Ve Alt Boyutları Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere İlişkin Bulgular**

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanlarının testin tamamı ve alt boyutları açısından üniversite yaşamından önce yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre farklılık gösterip göstermediği de bir alt problem olarak ele alınmıştır. Bu alt probleme cevap bulmak amacıyla, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre (köy, kasaba=1, ilçe=2, küçük şehir=3, büyük şehir=4 ve yurt dışı=5) olmak üzere 5 ayrı kategoride kodlanarak 5 farklı grup oluşturulmuştur. Bu beş kategori açısından sosyal destek testinin tamamı ve alt ölçeklerine ait puanlarının arasında fark olup olmadığı ilişkisiz örneklemeler için tek-yönlü varyans analizi ile test edilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2001). Analiz sonuçları Çizelge 11A. ve 11.B de verilmektedir.

Çizelge 11A. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçekler                             | Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer | n   | $\bar{X}$ | Std. Sapma |
|--------------------------------------|--------------------------------------|-----|-----------|------------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | Köy-kasaba                           | 46  | 20,4783   | 5,70668    |
|                                      | İlçe                                 | 125 | 22,1200   | 5,36807    |
|                                      | Küçük şehir                          | 126 | 19,4206   | 6,26527    |
|                                      | Büyük şehir                          | 168 | 18,6845   | 6,03695    |
|                                      | Yurt dışı                            | 21  | 20,8095   | 7,52076    |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | Köy-kasaba                           | 46  | 18,9565   | 5,76948    |
|                                      | İlçe                                 | 125 | 21,5760   | 4,84812    |
|                                      | Küçük şehir                          | 126 | 22,0000   | 4,61822    |
|                                      | Büyük şehir                          | 168 | 21,2381   | 4,89805    |
|                                      | Yurt dışı                            | 21  | 22,5238   | 6,58498    |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | Köy-kasaba                           | 46  | 15,5000   | 7,33561    |
|                                      | İlçe                                 | 125 | 17,5760   | 7,89882    |
|                                      | Küçük şehir                          | 126 | 20,2381   | 7,86428    |
|                                      | Büyük şehir                          | 168 | 20,5655   | 6,71636    |
|                                      | Yurt dışı                            | 21  | 21,0000   | 8,92188    |
| <b>Sosyal destek (Testin Tamamı)</b> | Köy-kasaba                           | 46  | 54,9348   | 11,09234   |
|                                      | İlçe                                 | 125 | 61,2720   | 10,40035   |
|                                      | Küçük şehir                          | 126 | 61,6587   | 10,39012   |
|                                      | Büyük şehir                          | 168 | 60,4881   | 9,73541    |
|                                      | Yurt dışı                            | 21  | 64,3333   | 16,96565   |
|                                      | Toplam                               | 486 | 61,6502   | 10,83584   |

Çizelge 11B. Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre Sosyal Destek Testinin Tamamı ve Alt Ölçeklerine Ait Puanların Dağılımı

| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
|--------------------------------------|-------------------|-----------------|-----|--------------------|-------|------|
| <b>Aile Desteği</b>                  | Gruplararası      | 918,892         | 4   | 229,723            | 6,438 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 17162,902       | 481 | 35,682             |       |      |
|                                      | Toplam            | 18081,794       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Arkadaş Desteği</b>               | Gruplararası      | 354,108         | 4   | 88,527             | 3,563 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 11952,155       | 481 | 24,849             |       |      |
|                                      | Toplam            | 12306,263       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Özel İnsan Desteği</b>            | Gruplararası      | 1475,210        | 4   | 368,802            | 6,567 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 27014,165       | 481 | 56,163             |       |      |
|                                      | Toplam            | 28489,374       | 485 |                    |       |      |
| Ölçek                                | Varyansın Kaynağı | Kareler Toplamı | sd  | Kareler Ortalaması | F     | P    |
| <b>Sosyal Destek (Testin Tamamı)</b> | Gruplararası      | 1968,282        | 4   | 492,070            | 4,381 | 0,00 |
|                                      | Grupiçi           | 54028,525       | 481 | 112,325            |       |      |
|                                      | Toplam            | 55996,807       | 485 |                    |       |      |

Analiz sonuçları, öğrencilerinin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ( $F_{(4;481)} = 6.438$ ,  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda yaşamının çoğunu ilçede geçiren öğrencilerin aile sosyal desteği puanlarının yaşamının çoğunu küçük şehir ve büyük şehirde geçiren ve “Akraba yanında, tek başına, eş ile, kardeşi ile vb” oturan öğrencilerin aile destek puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Yaşamının çoğunu ilçede geçiren öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması küçük şehir ve büyük şehirde geçiren öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır. Bu alt ölçekte diğer ikili karşılaştırmalarda ortalamalar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Benzer biçimde, öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ( $F_{(4;481)} = 3.563$ ,  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalarda LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının arkadaş sosyal desteği puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu alt ölçek içinde diğer ikili karşılaştırmalarda ortalamalar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Diğer taraftan, öğrencilerinin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ( $F_{(4;481)} = 6.567$ ;  $p < 0.01$ ). Farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için varyans analizi sonrası ikili karşılaştırmalar LSD tekniği kullanılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda, köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu görülmüştür. Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu alt ölçekte de diğer ikili karşılaştırmalarda anlamlı bir fark gözlenmemiştir.



Analiz sonuçları, öğrencilerinin testin tamamı için algıladıkları sosyal destek puanlarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre oluşturulan gruplar arasında istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ( $F_{(4;481)} = 4.381$ ,  $p < .01$ ). Köy-kasabada yaşamının çoğunu geçiren öğrencilerin algıladıkları toplam sosyal destek puanlarının diğer grupların puanlarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu gözlenmiştir.

1- Öğrencilerin aileden sosyal destek algılama düzeyleri ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 11C. Öğrencilerin Aileden Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı

| Aileden algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Yaşamının çoğunun geçirdiği yer |       |             |             |              | Toplam | $\chi^2$                  |
|-------------------------------------------------------|---------------------------------|-------|-------------|-------------|--------------|--------|---------------------------|
|                                                       | Köy-kasaba                      | İlçe  | Küçük şehir | Büyük şehir | Yurt dışında |        |                           |
| Alt grup                                              | 11                              | 27    | 50          | 74          | 8            | 170    | 22,607<br>P=0,000<br>sd=4 |
|                                                       | 6,5%                            | 15,9% | 29,4%       | 43,5%       | 4,7%         | 100,0% |                           |
| Üst grup                                              | 16                              | 64    | 41          | 48          | 11           | 180    |                           |
|                                                       | 8,9%                            | 35,6% | 22,8%       | 26,7%       | 6,1%         | 100,0% |                           |
| Toplam                                                | 27                              | 91    | 91          | 122         | 19           | 350    |                           |
|                                                       | 7,7%                            | 26,0% | 26,0%       | 34,9%       | 5,4%         | 100,0% |                           |

Çizelge incelendiğinde, özellikle köy-kasaba ve yurt dışında yaşayan öğrencilerin büyük çoğunlukla düşük aile sosyal desteği algısına sahip oldukları gözlenmektedir. Bu durum hem alt grup için hem de üst grup için benzerdir. Diğer taraftan küçük şehir ve büyük şehirde yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin daha çok, aileden algılanan sosyal destek açısından alt grupta yer aldıkları gözlenmektedir. Aileden algılan sosyal destek puanı açısından üst grupta yer alan öğrencilerin ilçede yaşamlarının çoğunu geçiren öğrenciler içinde daha fazla bir orana sahip oldukları gözlenmektedir. Elde edilen bu farkların [ $\chi^2_{(4)}=22,607$ ;  $p<0,001$ ] istatistikî olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler tarafından aileden algılanan sosyal destek ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V* =0,254 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,001$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

2- Öğrencilerin arkadaştan sosyal destek algılama düzeyleri ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 11D. Öğrencilerin Arkadaştan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı

| Arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Yaşamının çoğunun geçirdiği yer |             |                |                |                 |               |                           |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------|-------------|----------------|----------------|-----------------|---------------|---------------------------|
|                                                          | Köy-<br>kasaba                  | İlçe        | Küçük<br>şehir | Büyük<br>şehir | Yurt<br>dışında | Toplam        | $\chi^2$                  |
| Alt grup                                                 | 22<br>15,2%                     | 36<br>24,8% | 30<br>20,7%    | 52<br>35,9%    | 5<br>3,4%       | 145<br>100,0% | 10,990<br>P=0,027<br>sd=4 |
| Üst grup                                                 | 11<br>5,5%                      | 54<br>26,9% | 56<br>27,9%    | 69<br>34,3%    | 11<br>5,5%      | 201<br>100,0% |                           |
| Toplam                                                   | 33<br>9,5%                      | 90<br>26,0% | 86<br>24,9%    | 121<br>35,0%   | 16<br>4,6%      | 346<br>100,0% |                           |

Çizelge 11D incelendiğinde, özellikle arkadaş sosyal desteği algısına düşük düzeyde sahip olduğunu belirten öğrencilerin genellikle yaşamlarının çoğunu ilçe, küçük şehir ve büyük şehirde geçiren öğrenciler olduğu gözlenmektedir. Bu durum üst grup için de benzerdir. Fakat üst grupta olup da yüksek düzeyde arkadaş sosyal destek algısına sahip öğrencilerin yaşamlarının çoğunu ilçe, küçük şehir ve büyük şehirde geçirenlerin oranın alt gruptaki öğrencilere oranla çok fazla farklılık gösterdiği gözlenmektedir. Elde edilen bu farkların [ $\chi^2_{(4)}=10,990$ ;  $p<0,05$ ] istatistikî olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler tarafından arkadaştan algılanan sosyal destek ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V* =0,178 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,05$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

3- Öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 11E. Öğrencilerin Özel İnsanlardan Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerlerin Dağılımı

| Özel insanlardan algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Yaşamının çoğunun geçirdiği yer |             |             |              |              | Toplam        | $\chi^2$                  |
|----------------------------------------------------------------|---------------------------------|-------------|-------------|--------------|--------------|---------------|---------------------------|
|                                                                | Köy-kasaba                      | İlçe        | Küçük şehir | Büyük şehir  | Yurt dışında |               |                           |
| Alt grup                                                       | 25<br>15,4%                     | 52<br>32,1% | 38<br>23,5% | 42<br>25,9%  | 5<br>3,1%    | 162<br>100,0% | 22,226<br>P=0,000<br>sd=4 |
| Üst grup                                                       | 9<br>4,6%                       | 41<br>21,0% | 59<br>30,3% | 74<br>37,9%  | 12<br>6,2%   | 195<br>100,0% |                           |
| Toplam                                                         | 34<br>9,5%                      | 93<br>26,1% | 97<br>27,2% | 116<br>32,5% | 17<br>4,8%   | 357<br>100,0% |                           |

Çizelge 11E incelendiğinde, özellikle küçük şehir ve büyük şehir de yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerden üst grupta olan yer alan öğrencilerin oranının, özel insan sosyal desteği algısı açısından alt grupta olan öğrencilerin oranından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Köy-kasabada yaşayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun düşük düzeyde özel insan sosyal desteği algısına sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Elde edilen bu farkların [ $\chi^2_{(4)}=22,226$ ;  $p<0,001$ ] istatistikî olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler tarafından arkadaştan algılanan sosyal destek ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V* =0,250 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,001$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

4- Öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer arasında bir ilişki var mıdır?

Çizelge 11F. Öğrencilerin Sosyal Destek Algılama Düzeyleri İle Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerin Dağılımı

| Algılanan sosyal destek düzeyine göre gruplar | Yaşamının çoğunun geçirdiği yer |       |             |             |              | Toplam | $\chi^2$                  |
|-----------------------------------------------|---------------------------------|-------|-------------|-------------|--------------|--------|---------------------------|
|                                               | Köy-kasaba                      | İlçe  | Küçük şehir | Büyük şehir | Yurt dışında |        |                           |
| Alt grup                                      | 27                              | 37    | 29          | 46          | 4            | 143    | 19,694<br>P=0,001<br>sd=4 |
|                                               | 18,9%                           | 25,9% | 20,3%       | 32,2%       | 2,8%         | 100,0% |                           |
| Üst grup                                      | 7                               | 45    | 46          | 54          | 12           | 164    |                           |
|                                               | 4,3%                            | 27,4% | 28,0%       | 32,9%       | 7,3%         | 100,0% |                           |
| Toplam                                        | 34                              | 82    | 75          | 100         | 16           | 307    |                           |
|                                               | 11,1%                           | 26,7% | 24,4%       | 32,6%       | 5,2%         | 100,0% |                           |

Çizelge 11F incelendiğinde, özellikle köy-kasaba da yaşayan öğrencilerin büyük çoğunlukla düşük sosyal destek algısına sahip oldukları gözlenmektedir. Diğer taraftan ilçe, küçük şehir ve büyük şehirde yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin daha fazla sosyal destek algısına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yurt dışında yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin de algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Elde edilen bu farkların [ $\chi^2_{(4)}=19,694$ ;  $p<0,01$ ] istatistikî olarak anlamlı olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler tarafından algılanan sosyal destek ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni arasındaki ilişkinin derecesi *Cramer's V* =0,253 olarak elde edilmiş ve ilişkinin  $p<0,01$  düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

Görüldüğü gibi, cinsiyet, aylık gelir, yaşamın çoğunun geçirildiği yere göre  $\chi^2$  ile yapılan değerlendirmeler ile t testi ve tek yönlü varyans analiziyle yapılan değerlendirmelerle aynı çıkmıştır. Bu değerlendirmeler yöntemi geliştirmek ve örnek gösterilmek üzere yapılmıştır.

Anne ve babanın sağ ve ölü olma durumları ile ve anne-babanın birlikte ve ayrı olma değişkenleri için, n sayıları karşılaştırma yapmaya uygun

olmadığından, hipotez testleri yapılmamıştır. Bu nedenle bu değişken ve puanlar için aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

Çizelge 12. Annenin Sağ Ya Da Ölü Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek ve Alt Ölçeklerin Dağılımı

| Ölçekler                              | ANNE | N   | $\bar{X}$ | S.S.  |
|---------------------------------------|------|-----|-----------|-------|
| Aileden Algılanan Sosyal Destek       | Sağ  | 477 | 20,01     | 6,12  |
|                                       | Ölü  | 9   | 20,56     | 5,48  |
| Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek    | Sağ  | 477 | 21,47     | 5,02  |
|                                       | Ölü  | 9   | 15,89     | 2,26  |
| Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek | Sağ  | 477 | 19,27     | 7,67  |
|                                       | Ölü  | 9   | 18,22     | 7,56  |
| Algılanan Toplam Sosyal Destek        | Sağ  | 477 | 60,75     | 10,71 |
|                                       | Ölü  | 9   | 54,67     | 11,80 |

Çizelge 12’de görüldüğü gibi, annesi sağ olan 477 öğrenci ve annesi ölü olan 9 öğrenci bulunmaktadır. Annesi sağ olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 20.01, annesi ölü olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması ise, 20.56’dır. Annesi sağ olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 21.47 iken, annesi ölü olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 15.89’dur. Annesi sağ olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 19.27, annesi ölü olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 18.22’dir. Annesi sağ olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 60.75 ve annesi ölü olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 54.67’dir.

Çizelge 13. Babanın Sağ Ya da Ölü Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek ve Alt Ölçeklerin Dağılımı

| Ölçekler                              | BABA | N   | $\bar{X}$ | S.S.  |
|---------------------------------------|------|-----|-----------|-------|
| Aileden Algılanan Sosyal Destek       | Sağ  | 465 | 19,95     | 6,08  |
|                                       | Ölü  | 15  | 22,07     | 6,77  |
| Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek    | Sağ  | 465 | 21,43     | 4,96  |
|                                       | Ölü  | 15  | 21,00     | 6,38  |
| Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek | Sağ  | 465 | 19,20     | 7,71  |
|                                       | Ölü  | 15  | 20,07     | 6,39  |
| Algılanan Toplam Sosyal Destek        | Sağ  | 465 | 60,58     | 10,72 |
|                                       | Ölü  | 15  | 63,13     | 12,83 |

Çizelge 13’de görüldüğü gibi, babası sağ olan 465 öğrenci ve babası ölü olan 15 öğrenci bulunmaktadır. Babası sağ olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 19.95, babası ölü olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması ise, 22.07’dir. Babası sağ olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 21.43 iken, babası ölü olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 21.00’dir. Babası sağ olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 19.20, babası ölü olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 20.07’dir. Babası sağ olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 60.58 ve babası ölü olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 63.13’dür.

Çizelge 14. Anne-Babanın Birlikte Veya Ayrı Olma Durumuna Göre Algılanan Sosyal Destek ve Alt Ölçeklerinin Dağılımı

| Ölçekler                              | ANNE-BABA | N   | $\bar{X}$ | S.S.  |
|---------------------------------------|-----------|-----|-----------|-------|
| Aileden Algılanan Sosyal Destek       | Birlikte  | 431 | 20,12     | 6,13  |
|                                       | Ayrı      | 26  | 18,42     | 5,32  |
| Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek    | Birlikte  | 431 | 21,49     | 4,94  |
|                                       | Ayrı      | 26  | 22,46     | 4,85  |
| Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek | Birlikte  | 431 | 19,23     | 7,68  |
|                                       | Ayrı      | 26  | 18,62     | 8,65  |
| Algılanan Toplam Sosyal Destek        | Birlikte  | 431 | 60,84     | 10,70 |
|                                       | Ayrı      | 26  | 59,50     | 11,34 |

Çizelge 14’de görüldüğü gibi, anne babası birlikte olan 431 öğrenci ve anne babası ayrı olan 26 öğrenci bulunmaktadır. Anne babası birlikte olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 20.12, anne babası ayrı olan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalaması ise, 18.42’dir. Anne babası birlikte olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 21.49 iken, anne babası ayrı olan öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 22.46’dır. Anne babası birlikte olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 19.23, anne babası ayrı olan öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 18.62’dir. Anne babası birlikte olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 60.84 ve anne babası ayrı olan öğrencilerin toplam algıladıkları sosyal destek puan ortalaması 59.50’dir.

### 3.8. Algılanan Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeği’nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Algılanan Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeği’nin tamamı ve alt ölçekleri için güvenirlik katsayıları (Cronbach alpha güvenirliği yani iç tutarlık) katsayıları hesaplanmış ve oldukça yüksek bulunmuştur. Algılanan Çok Boyutlu Destek Ölçek ve alt boyutlarına ait güvenirlik katsayıları, aileden algılanan sosyal destek

puanı 0,84; arkadaştan algılanan sosyal destek puanı 0,89; özel insandan algılanan sosyal destek puanı 0,96 ve algılanan sosyal destek toplam puanı 0,88 olarak elde edilmiştir.



#### 4.TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen sonuçlar, aileden algılanan sosyal destek ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, arkadaştan ve özel insandan algılanan sosyal destek puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuştur. Algılanan toplam sosyal destek puanları arasında cinsiyete göre anlamlı fark bulunmaktadır. Kız öğrencilerin algıladıkları sosyal destek erkek öğrencilere oranla daha yüksek görünmektedir.

Yapılan araştırmalarda, aileden algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılaştığını gösteren araştırmalar (Başer, 2006; Güngör,1996) bulunmaktadır. Kızların aileden daha yüksek sosyal destek algıladıkları yönündeki bu araştırma bulgusu, adı geçen araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Aileden algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılık göstermesinin nedeni, cinsiyetlere özgü farklı gereksinimlerden kaynaklanabilir. Ayrıca bu sonuç, toplumumuzun kız ve erkek çocuklarına yönelik farklı tutumları ile açıklanabilir. Toplumumuzda erkek çocuklarına oranla kız çocuklarına daha koruyucu bir tutumla yaklaşılmaktadır. Bunun yanı sıra aileden algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığını gösteren araştırmalar da (Arıcı, 2005; Güzel, 2005) görülmektedir.

Bu çalışmada, arkadaş ve özel insandan algılanan sosyal destek ise cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Yapılan araştırmalara bakıldığında, kadınların komşuluk ilişkilerinin, erkeklerin ise arkadaş ilişkilerinin yoğun olduğu (Litwin, 2000); kızların düşük düzeyde akran desteği aldıklarını ve erkeklerin okul çalışmalarında yüksek düzeyde güçlükler yaşadıklarını, okullarından aldıkları desteğin düşük olduğunu bildirmişlerdir. (Santa Lucia ve ark., 2000). Bu bulgular, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin arkadaş ve özel

insandan algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulgusuyla tutarlıdır.

Sosyal destek ölçeğinin tamamı ile aile, arkadaş, özel insan desteği alt ölçeklerine göre öğrencilerin okudukları bölümler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu bulgu, araştırmanın sadece Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapılmasının bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Sosyal destek ölçeğinin tamamı ile aile arkadaş, özel insan desteği alt ölçeklerine göre öğrencilerin bulundukları sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yapılan araştırmalarda, eğitim düzeyi düştükçe aile ağlarının arttığı, eğitim düzeyi yükseldikçe arkadaşlık ağlarının arttığı bulunmuştur(Litwin, 2000). Bu araştırmada, sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılık bulunmaması, örneklemde yer alan öğrencilerin üniversitede okumaları, bir başka deyişle aynı eğitim kademesinde bulunmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu çalışmada, sosyal destek ölçeğinin tamamı ile aile, arkadaş, özel insan desteği alt ölçeklerine göre öğrencilerin yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, yaş değişkenine ilişkin farklı bulgularla karşılaşmaktadır. Litwin (2000), tarafından yapılan araştırmada yaş ilerledikçe arkadaş ilişkilerinin azaldığı bulunmuştur. 625 lise öğrencisi ile yapılan araştırmada ise, 18 yaş ve üzeri kişilerde algılanan aile ve arkadaş desteğinin yüksek düzeyde iken, 14 yaş ve daha küçük çocuklarda düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Bayram, 1999). Söz konusu bu araştırmada ise, sosyal destek algısı ile öğrencilerin yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmaması, öğrencilerin benzer yaşlarda olmaları ile açıklanabilir.

Bu çalışmada, öğrencilerinin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer biçimde, öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Diğer taraftan, ailelerin aylık gelir düzeyine göre oluşan grupların özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Ailesinin aylık gelir düzeyi 0–999 YTL olan öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanları ortalamasının gelir düzeyi 1000–1999 ve 2000+üzeri YTL olan öğrencilerden anlamlı bir biçimde farklı olduğu anlaşılmıştır. Testin tümünden elde edilen algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının da benzer şekilde gelir düzeyi göz önünde bulundurulduğunda istatistikî olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı gözlenmiştir.

Literatür incelendiğinde, gelir düzeyinin ve öğretim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak algılanan sosyal desteğin yükseldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Gelir ve öğrenim düzeyinin yüksekliği, sosyal desteğin de yükselmesinde olumlu etkiye sahip olduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır (Banaz, 1992; Bayram, 1999).

Algılanan sosyal destek puanlarının gelir düzeyine göre farklılaşması bulgusu da yukarıda sözü edilen araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Özel insandan algılanan sosyal destek puanlarının gelir düzeyine göre farklılaşması şaşırtıcı değildir. Gençlerin özellikle tiyatro, sinema gibi sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilme imkânları gelir düzeyinden etkilenmektedir. Bu bağlamda, gelir düzeyinin algılanan sosyal destek ile yakından ilgili olduğu düşünülebilir.

Aile ile ikamet eden öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması diğer gruplardaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır. Üniversitede öğrenim görmek gençlerin korunaklı aile sisteminden, daha büyük bir sisteme katılmalarını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, aileleri ile ikamet eden üniversiteye öğrencilerinin ailelerinden daha fazla sosyal destek algılamaları şaşırtıcı değildir.

Yurtta ikamet eden öğrencilerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması aile yanında oturan gruplardaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır. Ailelerinden uzakta üniversite eğitimlerine devam eden gençlerin, yurtta birbirlerinin sosyal desteğine daha fazla ihtiyaç duydukları düşünülebilir. Bu nedenle yurtta ikamet eden öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının arttığı söylenebilir.

Aile ile ikamet eden öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamasının diğer gruplardaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Üniversite öğrencileri içinde bulundukları gelişim dönemi gereği yakın ilişkiler kurma ihtiyacı içindedirler. Bu dönem daha yakın ilişkiler kurma, karşı cins arkadaşlığı, beğenilme, kabul edilme becerisini gerektirir. Ailesi ile ikamet eden üniversite öğrencilerinin, ailelerinden aldıkları sosyal destekle yetindikleri ve tüm bu ihtiyaçları erteledikleri veya ikinci plana attıkları düşünülebilir.

Analiz sonuçları, öğrencilerinin testin tamamı için algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Yaşamının çoğunu ilçede geçiren öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalaması küçük şehir ve büyük şehirde geçiren

öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek çıkmaktadır. Bu bulgu, küçük yerleşim yerlerinde sosyal bağların daha güçlü olması ile açıklanabilir.

Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yaşamlarının çoğunu köy ve kasabada geçiren öğrenciler, korunaklı küçük bir sistemden, kent ve üniversite sistemine girdiklerinde tolerans eşiklerinin üstünde bir baskı hissedebilirler ve farklı çevrelerden gelen arkadaşlarından algıladıkları destek azalabilir.

Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının ortalamasının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bireyler duygularını anlatmada, ilgi ve isteklerini diğer bireylere iletmede başarısız olduklarında iletişim engelleriyle karşılaşılabilir. Bunun yanı sıra, Korkut (2004)'a göre, başa çıkma, sosyal ve iletişim becerileri bireylerin ruh sağlığını koruyucu etmenler olarak belirtilmektedir. Bu bulgu, yaşamlarının çoğunu köy-kasabada geçiren öğrencilerin yakın ilişkiler kurma ve iletişim konularında zorlukları olabileceği düşüncesi ile açıklanabilir.

Köy-kasabada yaşamının çoğunu geçiren öğrencilerin algıladıkları toplam sosyal destek puan ortalamasının diğer grupların puan ortalamalarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu gözlenmiştir.

## 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonuçlarına göre, cinsiyet değişkenine göre, kız öğrencilerin aileden daha fazla sosyal destek algıladıkları, arkadaştan ve özel insandan algılanan sosyal destek puanları ile cinsiyet arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Algılanan toplam sosyal destek puanları açısından, kız öğrencilerin algıladıkları sosyal destek erkek öğrencilere oranla daha yüksek bulunmuştur.

Sosyal destek ölçeğinin tamamı ile aile, arkadaş, özel insan desteği alt ölçeklerine göre öğrencilerin okudukları bölümler, sınıf düzeyi ve yaş değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğrencilerinin aileden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ailelerin aylık gelir düzeyine göre istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olduğu, gözlenmiştir. Yani öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamasının diğer gruptaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Testin tümünden elde edilen algılanan sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının da benzer şekilde gelir düzeyi göz önünde bulundurulduğunda istatistikî olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı gözlenmiştir.

Öğrencilerinin aileden, arkadaştan ve özel insandan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Aile ile ikamet eden öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamasının diğer gruptaki öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük

olduğu gözlenmiştir. Analiz sonuçları, öğrencilerinin testin tamamı için aileden algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının ikamet durumlarına göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin aileden, arkadaştan ve özel insandan algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının arkadaş sosyal desteği puanlarının ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Köy-kasabada yaşamlarının çoğunu geçiren öğrencilerin özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının ortalamasının yaşamlarının çoğunu diğer yerlerde geçiren öğrenci gruplarının özel insanlardan algıladıkları sosyal destek puanlarının ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerinin testin tamamı için algıladıkları sosyal destek puanlarının aritmetik ortalamalarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre oluşturulan gruplar arasında istatistikî olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Köy-kasabada yaşamının çoğunu geçiren öğrencilerin algıladıkları toplam sosyal destek puan ortalamasının diğer grupların puan ortalamalarından anlamlı bir biçimde farklı olduğu gözlenmiştir.

Bu sonuçlara göre, örgün eğitim alanına, ailelere, topluma ve daha sonra yapılabilecek araştırmalara yönelik bazı öneriler aşağıda verilmektedir. Sosyal desteğin sosyal ilişkilerde yardımcı ve olumlu etkisi vardır. Düşük destek algılayan öğrencilerin destek kaynakları ile görüşülebilir. Destek kaynaklarında yararlanma becerisi geliştirmek üzere “sosyal ilişkileri geliştirme”, “sosyal destek beceri programı”, “iletişim becerileri” gibi bazı psiko-eğitsel programlar hazırlanabilir.

Sosyal destek ruh sağılığı üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, sosyal desteğin önemini ve sağılanmasını vurgulayan, anne baba eğitimi seminerleri düzenlenmelidir.

Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde, öğrencilere sosyal destek noksanlığının danışandan (öğrenciden) ve dış faktörlerden kaynaklanan nedenleri üzerinde durulabilir. Öğrenciye sosyal destek kaynaklarından yararlanma becerileri sağılanabilir. Bunun bir sonucu olarak, öğrencilerin psikolojik sağıamlılık ve iyi oluşlarına katkıda bulunulabilir.

Üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerini belirlemek, risk gruplarını belirlemede de yararlı olur. Önleyici/koruyucu ruh sağılığı açısından, yakın sosyal bağların kurulduğu kişilerin önemi göz ardı edilemez. Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde yakın sosyal bağların kurulduğu kişilerle sağılıklı iletişim kurulabilmesi için sosyal beceri eğitimi grup çalışmaları ve psiko-eğitim verilebilir.

Sosyal destek algısına ilişkin yapılacak olan daha sonraki araştırmalara yönelik şöyle önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda bu sınırlılığın da göz önüne alınarak, farklı Üniversite ve Fakültelerdeki öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyine ilişkin karşılaştırmalı araştırmaların yapılması alınacak önlemlerin çeşitlendirilmesi açısından yararlı olabilir.
- Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda bu sınırlılık göz önüne alınarak, Psikiyatrik ve bedensel rahatsızlığı olan gruplarında da algıladıkları sosyal destek düzeyine ilişkin karşılaştırmalı



araştırmaların yapılması alınacak önlemlerin çeşitlendirilmesi açısından yararlı olabilir.

## ÖZET

### **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek**

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek puanlarının, cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, yaş, ailenin aylık geliri, ikamet edilen yer, yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri ile farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın verileri, 2006–2007 öğretim yılında, Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okulöncesi Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerine devam eden 486 öğrenciden elde edilmiştir. Bağımlı değişkene ilişkin veriler Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği- Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS (Eker ve Arkar, 1995) kullanılarak toplanmıştır. Bağımsız değişkenlerle ilgili veriler araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 13 Paket Programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler, ikili karşılaştırmalar için t testi; çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bölüm, sınıf, yaş ve ailenin aylık geliri açısından anlamlı farklılık göstermediği; cinsiyet, ikamet edilen yer ve yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca araştırmada, öğrencilerin sosyal destek algılama düzeyleri ile bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığı ki-kare analizi ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, cinsiyet, aylık gelir ve yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri (alt grup- üst grup) arasında istatistikî olarak anlamlı ilişki gözlenmiştir. Araştırma bulguları, sosyal destek ile ilgili daha önce yapılmış araştırmaların bulgularıyla birlikte tartışılıp yorumlanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda örgün eğitim alanına, ailelere, topluma ve daha sonra

yapılabilecek araştırmalar ile alınabilecek önlemlere ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Algılanan sosyal destek, üniversite öğrencileri

## SUMMARY

### **Perceived Social Support Levels of University Students Hacettepe University Education Faculty**

The study inquired if perceived social support among students of Hacettepe University, College of education differed significantly according to gender, major, age, family income, place of residence and place in which individuals lived most of their lives. Data was gathered from a total of 486 students at departments of Primary Education, English Education, German Education, Mathematics Education, Secondary Education And Psychological Counseling and Guidance during the academic year of 2006–2007. Students' perceived social support was measured with Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS (Eker, Arkar and Yıldız, 2001). Data on the independent variables was obtained with the Personal Information Form developed by the researcher.

Data analyses were done with the SPSS 13 software program. Pair-wise comparisons were done with t-tests and multiple comparisons with one-way analysis of variance (ANOVA). Results showed that students' levels of perceived social support did not vary significantly according to major (field of study), year of study, age and monthly family income. On the other hand, perceived social support differed significantly according to gender, place of residence and where individuals spent most of their lives. The relationships between social support and independent variables were further examined with chi square which revealed that low and high perceived social support groups differed significantly according to gender, monthly family income and place of longest residence.

Findings were discussed in comparisons with those of previous studies. Implications of the findings for formal education, parents and the society in general as well as recommendations for future research were discussed.

**Key Word:** Perceived social support, university students

## KAYNAKLAR

- AKSÜLLÜ, N. Ve DOĞAN, S. (2004). Huzurevinde ve Evde Yaşayan Yaşlılarda Algılanan Sosyal Destek Etkenleri ile Depresyon Arasındaki İlişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5(2):76–84.
- AKYUNAK ÖZDEMİR, B. (2005). “Kroner Kalp Hastalarının Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALTAY, M. (2007). “Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALTUNBAŞ, F. (2005). “Astım Hastalarında, Hastalığa Uyum ile Algılanan Sosyal Destek, Stresle Başa Çıkma Tarzı, İyimserlik ve Açıklama Biçimi Arasındaki İlişkiler.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ANDERSON, G. (1990). *Fundamentals of Educational Research*. London, The Farmer Press.
- ARICI, M. (2005). “Yatılı ve Ailesi ile Kalan Lise Öğrencilerinin Atılganlık, Sosyal Destek ve Başarılarının Karşılaştırılması.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYTEKİN, A. (2005). “Doğumsal Kalp Hastalığı Olan Çocukların Ebeveynlerinin Ruhsal Sıkıntı ve Umutsuzluk Düzeyleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

BALTAŞ, A. (1999). *Üstün Başarı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BALTAŞ, Z. (2000). *Sağlık Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BANAZ, M. (1992). “Lise Öğrencilerinde Sosyal Destek Kaynakları ve Stres ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BARON, R.S., CUTRONA, C.E., HICKLIN, D. RUSSELL, D.W. ve LUBAROFF, D.M. (1990). Social Support and Immune Function Among Spouse of Cancer Patients. *Journal of Personality and Social Psychology*, Cilt 59, Sayı 2: 344–352.

BARRERA, M. Jr. (1986). Distinctions Between Social Support Concepts, Measures and Models, *Journal of Community Psychology*, Cilt 14: 413–445.

BAŞER, Z. (2006). “Aileden Algılanan Sosyal Destek İle Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAYRAM, D. (1999). “Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti ile Sosyal Destek İlişkisi.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BENDER, D., LOSEL F. (1997). Protective and risk effects of peer relations and social support on antisocial behavior in adolescents from multi-problem milieus. *Journal of Adolescence*, 20, 661–678.

- BERKMAN, L.F. ve SYME, S.L. (1979). Social Networks, host resistance and mortality: A nine-year follow-up study of Almada Country residents. *American Journal of Epidemiology*, 109: 186- 204.
- CAPLAN G. (1974). *Support Systems and Community Mental Health*, Behavioral Publications, New York.
- CASSEL, J. (1974). Psychological process and stres: theoretical formulation. *International Journal of Health Services*.4(3): 471–482
- CATALANO, R.F., BERGLUND, M.L., RYAN, J.A.M. (2002). Positive Youth development in the United States: Research findings on evaluations of Positive Youth Development Programs. *Prevention and Treatment*, 5, article 15.
- CİMİLLİ, C. (2001). Depresyonda sosyal ve kültürel etmenler, *Duygudurum Dizisi*, 4: 157- 168.
- COBB, S. (1976). Social support as a moderator of life stres. *Psychosomatic Medicine* 38(5): 303–314.
- COHEN, S. ve WILLS, T.A. (1985). Stres, Social Support and the Buffering Hypothesis, *Psychological Bulletin*, 98(2):310–357.
- COHEN, S.ve SYME, S.L. (1985). *Issues in the Study and Appliction of Social Support*, New York: New York Academic Press.



- ÇAKIR, Y. ve PALABIYIKOĞLU, R. (1997). Gençlerde Sosyal Destek- Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Kriz Dergisi*, 5(1): 15-24.
- DOĞAN, M. (2001). "İşitme Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çeşitli Psikolojik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DURU, E. ve BALKIS, M. (2007). Sosyal Provizyon Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 3, Sayı 27: 79–90.
- DUYGUN, T. ve SEZGİN, N. (2003). Zihinsel engelli ve sağlıklı çocuk annelerinde stres belirtileri, stresle başa çıkma tarzları ve algılanan sosyal desteğin tükenmişlik üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 52: 37- 52.
- EKER, D., ARKAR H. ve H. YALDIZ (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- EYLEN, B. "Kanser Hastası Sosyal Destek Ölçeği"nin Geçerlik, Güvenirlik ve Faktör Yapısı Üzerine Bir Çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 15, Sayı 1: 109–117.
- GÖRGÜ, E. (2005). "3–7 Yaş Arası Otistik Çocuğa Sahip Olan Annelerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki." (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- GÜLERMAN, A. (1989). "Akademik Danışmanlara Rehberlik ve Psikolojik Danışman Niteliğinin Kazandırılması." Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s:161.
- GÜNGÖR, A. (1995). "Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Ediliş Biçimi ile Kendini Suçlamanın Fiziksel Sağlık ve Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin İncelenmesi." (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜNGÖR, D. (1996). "Üniversite Öğrencilerinin Arkadaş ve Aileleri ile İlişkisi, Sosyal Destek, Doyum ve Yalnızlık." (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: ODTÜ.
- GÜZEL, H. (2005). "Psikiyatrik Yardım Alan Ergenlerin Sosyal Destek Algıları ve Bunu Etkileyen Etmenler." (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HELLER, K.R.W. ve SWINDLE, L.D. (1986). Component Social Support Process: Comment and Integration. *Journal of Clinical Psychology*, 54 (4): 466–470.
- JACKSON, Y., WARREN J.S. (2000). Appraisal, social support and life events: Predicting outcome behavior in school-age children. *Child Development*, 71, 1441–1457.
- JACOBSON, D.E. (1986). Types and Timing of Social Support, *Journal of Health and Social Behavior*, 27, 250–260.

- JONES, H.W. ve HEBB, L. (2003). The Experience of Loneliness: Objective and Subjective Factors, *The International Scope Review*, 5(9), 41–62.
- KAFETSİOS, K. (2002). Attachment, Social Support and Well-Being Across The Lifespan: Independent and Combined Effects. *11. International Conference on Personel Relationships Poster*, Halifax. Canada.
- KAHRİMAN, İ. (2002). “Adölesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- KAPTAN, S. (1995). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara, Tekışık Web Ofset.
- KARADAĞ, İ. (2007) “İlköğretim Birinci Kademe Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARASAR, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- KEF, S. (1997). The Personel Networks and Social Supports of Blind and Visually Impaired Adolescents. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 91, 236–244.
- KESER ÖZCAN, N. ve BUZLU, S. (2005). Problemlı İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeğı”nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenirliğı, *Bağımlılık Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1: 20–26.

KORKUT, F. (2004). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik*. Ankara: Anı yayıncılık

KOZAKLI, H. (2006). “Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

LITWIN, H. (2000). Activity, social support and well-being: An emperical examination. *Canadian Journal on Aging*, 2: 416- 431.

MALLINCKRODT, B. (1992). Childhood emotional bonds with parents, Development of adult social compentencies, and availability of social support. *Journal of counseling psychology*, 39,453–461.

OKYAYUZ, Ü. (1999). *Sağlık Psikolojisi*. Ü.H. OKYAYUZ (Ed.) Sağlık Psikolojisi, 1. Baskı. Ankara: Türk Psikologlar Derneği

ÖNER, A. (2004). “Bir Grup Hastada Ameliyat Öncesi Anksiyete Düzeyleri İle Sosyo-Demografik Özellikleri ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişki.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ÖZBESLER, C. (2001). “Çocukluk Çağı Lösemileri ve Sosyal Destek Sistemlerinin Aile İşlevlerine Etkileri.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZMEN D., ÇETİNKAYA A., DEMİR, İ., ÖZDİNÇ, N.(2007). Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Algıladıkları Sosyal Destek Durumu İle Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, 11. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Denizli.

- ÖZTEK, Z., AKDUR, R., ve AYCAN, S. (2001). *Herkese Sağlık- Türkiye'nin Hedef ve Stratejileri: Sağlık 21*. (TC Sağlık Bakanlığı Yayınları), Ankara: Barok Matbaacılık.
- PEARSON R.E. (1990). *Counseling and social support (perspectives and practice)*. California SAGE Publication Inc.
- PEHLİVAN ŞENTÜRK, K. (2004). "Kadın Psikiyatrik Hastaların Cinsel Yaşam, Evlilik, Aile Planlaması ve Kontrasepsiyon, Gebelik ve Çocuk Sahibi Olma, AIDS ve Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Açısından Riskli Davranışlarının Genel Populasyonla Karşılaştırmalı Çalışması." (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- PROCIDANO, M.E. ve HELLER, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American Journal Of Community Psychology*, 11(1): 1- 24.
- PUGLIESI, K. ve SHOOK, S.L. (1998). Gender, ethnicity, and network characteristics: Variation in social support resources. *Sex Roles*, Cilt 38, Sayı 3/4 : 215- 238.
- RALPMUND, V. ve MOORE, C. (2000). Women's Stories of Depression: A Constructivist Approach, *South African Journal of Psychology*, 30(2): 20- 31.
- ROBERTSON, S.E. (1988). Social support: Implication for counseling. *International Journal for the Advancement of Counseling*. 11: 313–321.

- SANTA LUCIA, R.C., GESTEN, E. , RENDINA-GOBIOFF, G., EPSTEIN, M., KAUFMANN, D., SALCEDO, O. ve GADD, R. (2000). Children's School Adjustment: A Developmental Transactional Systems Perspective. *Journal of Applied Developmental Psychology*, Cilt 21, Sayı 4: 429–446.
- SARAFINO, E.P.(1998) *Health Psychology*. (3.Ed.). New York: John Wiley & Sons.
- SARASON, I.G., SARASON, B.R., POTTER, EH. ve ANTONI, M.H. (1985). Life events, social support and illness. *Psychosomatic medicine*, 47: 156-163.
- SORIAS O, (1988a). Sosyal Desteklerin Ruhsal Sağlığı Koruyucu Etkisinin Depresyonlu ve Sağlıklı Kontrollerde Araştırılması. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27: 1033–1038.
- SORIAS, O. (1988b). Sosyal Destekler ve Ruh Sağlığı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(1): 359–363
- SOYLU, Ö. (2002). “Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinden Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Yönünden Karşılaştırılması.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SÜMBÜLOĞLU, K. ve SÜMBÜLOĞLU, V. (2002). *Biyoistatistik*, Ankara: Hatipoğlu Yayınları, 2002.
- SÜRÜCÜ, M. (2005). “Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- TAK, Y.R. ve MCCUBIIN, M. (2002). Family Stres, Perceived Social Support and Coping Following the Diagnosis of a Child's Congenital Heart Disease, *Journal of Advanced Nursing*, 39(2), 190–198.
- TARDY, C. (1985). Social Support Measurement. *American Journal of Community Psychology*, 113(2): 187–202.
- THOITS, M. (1985). *Professional Burnout: Recent Developments in Theory and Research*, Washington DC, Taylor ve Francis.
- ÜNÜVAR, A. (2003). “Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinde Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- WEISSBERG, R. P. Ve Diğerleri “Prevention for Childeren and Youth That Works” *American Psychologist*, 58 (6/7) , 2003: 425–432.
- WINDLE, M. (1991). Temperament and Social Support in Adolescence: Interrelations With Depressive Symptoms and Delinquent Behaviors, *Journal of Youth and Adolescence*, 21(1): 1–21.
- YILDIRIM, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13: 81–87.
- YILDIRIM, İ. (1998). Akademik başarı düzeyleri farklı olan lise öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 33–38.

- YILDIRIM, İ. (2000). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167–176.
- YILDIRIM, İ. Ve ERGENE, T. (2003). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 25: 224–234.
- YILDIRIM, İ. (2006). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30: 258- 267
- YILMAZ, İ. (2006). “The Determinants of Depression and Anxiety in Turkish Infertility Patients: Social Support, Sex Role Orientation, Infertility Causality, and Self Esteem” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YÜNCÜ, Z. Ve Diğerleri. (2005). Alkol Kullanım Bozukluğu Olan Olguların Sosyal Destek Sistemlerinin Değerlendirilmesi. *Bağımlılık Dergisi*, Cilt 6, Sayı 3, 129–135.

<http://www.tanitim.hacettepe.edu.tr/oss.swf>. (erişim tarihi:05.06.2007).



**EK 1****DESTEK DÜZEYİ ARAŞTIRMASI ANKETİ**

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan ankette 10 madde bulunmaktadır. Bu maddeleri dikkatlice okuyarak size uygun gelen seçeneğin başındaki parantezin içine çarpı işareti (X) koyunuz. Lütfen hiçbir soruyu cevaplamadan geçmeyiniz. Sorulara vereceğiniz cevapların içten olması araştırmanın amacının gerçekleşmesi bakımından önemlidir. Elde edilen sonuçlar bireysel olarak değil, grup olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle anketin üzerine lütfen adınızı, soyadınızı, adresinizi yazmayınız. Katkı ve duyarlılığınız için teşekkür ederiz.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi  
Disiplinlerarası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı  
Cebeci/ANKARA

Ahu Arıcıoğlu  
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.cinsiyetiniz nedir?

☐Kadın

☐Erkek

2.Kaçıncı sınıf öğrencisisiniz?

☐1

☐2

☐3

☐4

☐5 ve üzeri

3.Kaç yaşındasınız?

☐17 ve altı

☐18-19

☐20-21

☐22-23

☐24 ve üstü

4.Ailenizin ortalama aylık geliri nedir?

☐0-999

☐1000-1999

☐2000-2999

☐3000-3999

☐4000 ve üzeri

5.Nerede kalıyorsunuz?

☐Ailemin yanında

☐Yurtta

☐Arkadaşlarımla birlikte evde

☐Akrabamın yanında

☐Evde tek başıma

☐Diğer(Lütfen yazınız).....

6.Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer neresi?

☐Köy/kasaba

☐İlçe

☐Küçük şehir

- ( )Büyük şehir  
 ( )Yurtdışı  
 ( )Diğer.....

- |        |        |             |
|--------|--------|-------------|
| 7.Anne | 8.Baba | 9.Anne-Baba |
| ( )Sağ | ( )Sağ | ( )Birlikte |
| ( )Ölü | ( )Ölü | ( )Ayrı     |

10.Ankette belirtilmeyen sizce önemli bir nokta var ise lütfen belirtiniz.....

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1 den 7 ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin **sizin için ne kadar çok doğru olduğunu** veya olmadığını belirtmek için belirtmek için o cümle altındaki **rakamlardan yalnız bir tanesini** daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde **12 cümlenin her birine bir işaret** koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen **hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız.** Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.

- 11 (1) Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 12 (2) İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 13 (3) Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 14 (4) İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 15 (5) Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 16 (6) Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 17 (7) Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 18 (8) Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 19 (9) Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.  
 Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

- 20 (10) Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.  
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 21 (11) Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.  
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet
- 22 (12) Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.  
Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

**Ek 2**

Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kuramsal Örneklem Büyüklükleri ve % 95 Kesinlik Düzeyi

| Evren      | Tolerans gösterilebilir hata için gerekli örneklem büyüklüğü |     |      |      |  |
|------------|--------------------------------------------------------------|-----|------|------|--|
|            | % 5                                                          | % 4 | % 3  | % 2  |  |
| 100        | 79                                                           | 85  | 91   | 96   |  |
| 500        | 217                                                          | 272 | 340  | 413  |  |
| 1000       | 277                                                          | 375 | 516  | 705  |  |
| 5000       | <u>356</u>                                                   | 535 | 879  | 1622 |  |
| 50 000     | 381                                                          | 593 | 1044 | 2290 |  |
| 100 000    | 382                                                          | 596 | 1055 | 2344 |  |
| 1 000 000  | 384                                                          | 599 | 1065 | 2344 |  |
| 25 000 000 | 384                                                          | 600 | 1067 | 2400 |  |

## ÖZGEÇMİŞ

**Soyadı** : ARICIOĞLU

**Adı** : Ahu

**Akd. Ünvanı** : Araştırma Görevlisi

**Doğum Yeri ve Yılı**: Erzurum- 07. 06. 1976

**İş Adresi** : Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, 06530 Beytepe / Ankara

**Tel (İş)** : +90(312)2978551

**Faks (İş)** : +90(312)2992027

**E-Mail**: ahuaricioglu@yahoo.com

**Bildiği Yabancı Diller**: İngilizce

### EĞİTİMİ

---

2003 – 2007 (Sürüyor)

Doktora Öğrencisi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye

2004–2007 (Sürüyor)

Yüksek Lisans Öğrencisi, Disiplinlerarası Sosyal Psikiyatri

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

2004 – 2005

Bilinçli Hipnoz Eğitimi

Yeditepe Üniversitesi, Tıbbi Hipnoz Derneği, İstanbul, Türkiye

2002

Gestalt Terapi Eğitimi

Psikiyatri Eğitim Danışmanlık Araştırma Yayıncılık (PEDAY), Ankara, Türkiye

2001 – 2002

Intensive and Brief-Emergency Psychoterapy (B.E.P) Eğitimi,

Psikiyatri Eğitim Danışmanlık Araştırma Yayıncılık (PEDAY), Ankara, Türkiye

2000 – 2003

Yüksek Lisans (M.A.), Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye

2000–2002

Psikodrama

Dr. Abdulkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü, Ankara, Türkiye

1994 – 1998

Lisans (B.A), Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye

1990 – 1993

Lise,

Erzurum Lisesi, Erzurum, Türkiye

## **İŞ TECRÜBESİ**

---

1999- 2000 ODTÜ ve FÜ’de Araştırma Görevlisi.

2000 - Bugün

Araştırma Görevlisi.

Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Ana Bilim Dalı Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye

## **ARAŞTIRMA ve YAYINLARI**

---

2003

“Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Duygusal İstismarın Yordanması.”

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye

## **AKADEMİK İLGİ ALANLARI**

---

Psikolojik danışma teori ve teknikleri, Ergen Psikolojisi, Duygusal İstismar, Hipnoz, Kısa-Yoğun-Acil Psikoterapi (BEP), Sosyal Psikiyatri.

## SEMİNER ve KONFERANSLAR

### Katılımcı olarak

2001

Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi  
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye

2002

*Workshop*  
Nilüfer Voltan Acar tarafından verilen Grup Laboratuvarı (2 günlük maraton grup)  
Çalışması Ankara Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi,  
Ankara, Türkiye

2006

Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım  
Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma Merkezi, Ankara, Türkiye

### Sunucu olarak

2004

“Gençliğin Olumlu Gelişimini Sağlama ve Sorunlarını Önleme Projesinin Pilot  
Çalışması.” Başkent Üniversitesi, Sosyal Hizmet Sempozyumu, Alanya, Türkiye

2006

“Görünmezliği Görünür Kılmak: Ankara Üniversitesi SBE Disiplinlerarası  
Sosyal Psikiyatri Yüksek Lisans Eğitimi” (S.Aygün Cengiz, D. Apak ve diğer  
ark. ile birlikte). *XIII. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi* (22-25 Haziran 2006,  
Bursa) *Kongre Tam Metin Kitabı* (Ed.: Selçuk Kırılı) içinde. Bursa [y.y.]. 210–  
211

2006

“Terapötik Beceri Eğitimi.” (N. Voltan Acar ile birlikte). Mersin Üniversitesi  
Eğitim Fakültesi *I. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları  
Kongresi* (21-23 Eylül 2006, Mersin)

2007

“Voltan Acar Kendini Belirleme Ölçeği Güvenirlik Çalışması ve Üniversite  
Öğrencilerinin Güvengenlik Düzeylerinin Bazı Kişisel Değişkenler Açısından  
İncelenmesi.” (N. Voltan Acar, F.Gültekin ve D.Gençtanırım ile birlikte). *IX.  
Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi* (17–19 Ekim 2007, İzmir)  
Kongre Özet Kitabı 275.

2007

“Çok Boyutlu İlişkiler ve Mükemmeliyetçiliğin Yordanması” (F. Bilge, N.Doğan ve diğer ark. İle birlikte). *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi* (17–19 Ekim 2007, İzmir) Kongre Özet Kitabı 244.

## ÜYESİ OLDUĞU DERNEK ve GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR

---

2001 – Sürüyor

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, Ankara, Türkiye

**Verdiği Dersler:** Eğitim Psikolojisi (Hacettepe Üniversitesi)

Rehberlik (Hacettepe Üniversitesi)

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Giriş (Hacettepe Üniversitesi)



